

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Πτυχιακό Πρόγραμμα Αστυνομικών Σπουδών

Πτυχιακή Διατριβή

**Ο Αντίκτυπος της Πρόσφατης Οικονομικής Κρίσης
στο Έγκλημα**

Ελένη Κωνσταντίνου

**Επιβλέπων καθηγητής
Δρ. Μαρκιανός Κόκκινος**

Μάιος, 2015

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Πτυχιακό Πρόγραμμα Αστυνομικών Σπουδών

Πτυχιακή Διατριβή

**Ο Αντίκτυπος της Πρόσφατης Οικονομικής Κρίσης
στο Έγκλημα**

Ελένη Κωνσταντίνου

**Επιβλέπων καθηγητής
Δρ. Μαρκιανός Κόκκινος**

Η παρούσα πτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων για απόκτηση πτυχιακού τίτλου σπουδών στο Τμήμα Αστυνομικών Σπουδών από τη Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Μάιος, 2015

Περίληψη

Η παρούσα Πτυχιακή Διατριβή σκοπεύει στην προσπάθεια σύνδεσης της πρόσφατης οικονομικής κρίσης (2008-2012) με την εγκληματικότητα. Μέσα από την ανάλυση πιθανών αιτιωδών σχέσεων μεταξύ των δύο παραμέτρων, επιχειρείται να καταγραφεί κατά πόσον η πρόσφατη οικονομική ύφεση είχε επίδραση στους δείκτες της εγκληματικότητας, τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο, όσο και στην Κύπρο.

Στην εν λόγω εργασία καταγράφονται θεωρίες, απόψεις και γνώμες επιστημόνων για το θέμα αυτό. Επίσης, παρουσιάζονται και αναλύονται στατιστικά στοιχεία που περιλαμβάνουν εξωγενείς μεταβλητές όσον αφορά στους δείκτες της εγκληματικότητας και της ανεργίας πριν και κατά την περίοδο της πρόσφατης οικονομικής ύφεσης ανά το παγκόσμιο, σε ευρωπαϊκές χώρες και ειδικά για την Κύπρο.

Μέσα από ευρήματα της έρευνας, εξάγονται δύο βασικά συμπεράσματα:

A) Η οικονομική ύφεση σε μια χώρα μπορεί να ωθήσει στην αύξηση της εγκληματικότητας, όταν όμως συνδέεται και με μια σειρά άλλων παραγόντων όπως κοινωνικοπολιτικές συνθήκες, λαθρομετανάστευση, ατιμωρησία εγκλήματος, χαλάρωση αρχών επιβολής του νόμου κ.α. Επίσης, προκύπτει ότι το έγκλημα αλλάζει και μεταβάλλεται ανάλογα της χρονικής περιόδου.

B) Μόνο συγκεκριμένος τύπος αδικημάτων πιθανόν να συνδέονται με οικονομικά κίνητρα όπως, εγκλήματα κατά περιουσίας (διαρρήξεις, κλοπές, ληστείες,) τα οποία μπορεί να παρουσιάζονται αυξημένα σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο λόγω της οικονομικής αστάθειας σε μια χώρα.

Συμπερασματικά, αυτό που πρέπει να κάνει κάθε χώρα είναι τη δική της αυτοκριτική και να λάβει μέτρα ώστε να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το κοινωνικό φαινόμενο της εγκληματικότητας, λαμβάνοντας υπόψη τους παράγοντες που την επηρεάζουν.

Ευχαριστίες

Η μελέτη αυτή υποβλήθηκε ως Πτυχιακή Διατριβή στο Τμήμα Αστυνομικών Σπουδών του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου μετά από έγκριση του τέως Ακαδημαϊκού Υπευθύνου του Προγράμματος Δρ. Αντρέα Καπαρδή, τον οποίο και ευχαριστώ εγκάρδια για τις σημαντικές κατευθυντήριες γραμμές που μου έδωσε στο αρχικό στάδιο της μελέτης, αλλά και για το αξιόλογο εκπαιδευτικό υλικό που μας έχει παραχωρήσει. Θερμά επίσης, θέλω να ευχαριστήσω τον νυν Ακαδημαϊκό Υπεύθυνο του Προγράμματος Δρ. Πέτρο Πασιαρδή, για το αξιόλογο και σημαντικό έργο που προσφέρει στον τόπο μας.

Αισθάνομαι ηθική υποχρέωση να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον επιβλέπων καθηγητή μου Δρ. Μαρκιανό Κόκκινο, για την πολύτιμη βοήθεια του, τόσο στην επιλογή του θέματος, όσο και για τα στατιστικά στοιχεία που μου παρέθεσε, αλλά και για τις επικοινωνιακές υποδείξεις και καθοδήγησή του στη διόρθωση και σωστή παράθεση του θέματος της έρευνας.

Θερμά και ειλικρινά, θέλω να ευχαριστήσω την 2^η επιβλέπουσα κα Μαρία Κωνσταντίνου, μέλος της εξεταστικής επιτροπής για τις καλόπιστες παρατηρήσεις της.

Αφιερωμένη σε όλους τους συμφοιτητές και συναδέλφους μου Αστυνομικούς, αλλά και όλους όσους θα τύχει να διαβάσουν ή να χρησιμοποιήσουν μέρος της μελέτης για δικές τους ερευνητικές εργασίες.

Περιεχόμενα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.....	1
Εισαγωγή.....	1
1.1 Η ΠΡΟΣΦΑΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ.....	1
1.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΩΘΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	3
1.3 ΣΚΟΠΟΣ.....	5
1.4 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΈΡΕΥΝΑΣ.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	8
Ερευνητική/Βιβλιογραφική Ανασκόπηση.....	8
2.1 ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ.....	8
2.1.1 ΥΠΑΡΧΕΙ ΘΕΤΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΎΦΕΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	9
2.1.2 ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΘΕΤΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	12
2.2 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	16
Πρόσφατη Οικονομική Ύφεση και ο Αντίκτυπος της στην Εγκληματικότητα.....	16
3.1 ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΕ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε.....	16
3.1.1 ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΧΩΡΟ.....	17
UNEMPLOYMENT RATE, 2002-2013 (%).PNG.....	18
3.1.2 ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΧΩΡΟ.....	19
3.2 ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ.....	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	25
Οικονομική Ύφεση και Εγκληματικότητα στην Κύπρο.....	25
4.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	25
4.2 ΠΡΟΣΦΑΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ.....	27
4.3 ΠΡΟΣΦΑΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ.....	28
4.3.1 ΣΟΒΑΡΟ ΕΓΚΛΗΜΑ.....	28
4.3.2 ΜΙΚΡΟΠΑΡΑΒΑΣΕΙΣ.....	29

4.4 ΆΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΟ ΈΓΚΛΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ	30
ΚΕΦΆΛΑΙΟ 5.....	32
Αποτελέσματα Έρευνας.....	32
5.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΕΚΥΨΑΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ	32
5.2 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΥΘΥΝΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΥΞΟΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	35
ΚΕΦΆΛΑΙΟ 6.....	38
Επίλογος.....	38
6.1 ΜΙΚΡΗ ΑΙΤΙΑΤΗ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΠΡΟΣΦΑΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΎΦΕΣΗΣ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	38
6.2 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΕ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ	39
6.3 ΤΕΛΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	41
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΊΑ	42

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

Η οικονομική κρίση αποτελεί ένα παγκόσμιο φαινόμενο που επηρεάζει κατά καιρούς την οικονομικοκοινωνική υπόσταση πολλών κρατών. Στις μέρες μας συνιστά μείζον θέμα αφού, η πρόσφατη οικονομική ύφεση που ξέσπασε αρχικά το 2008 στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και αμέσως σαν ντόμινο έλαβε διαστάσεις με αρνητικές συνέπειες στο χρηματοπιστωτικό και τραπεζικό σύστημα και τις επιχειρήσεις ανά το παγκόσμιο, είχε αρνητικό αντίκτυπο σε διάφορους τομείς της κοινωνικής ζωής. Είναι ανάμεσα σε αυτούς και η εγκληματικότητα; Το ερώτημα αυτό θα επιχειρηθεί να απαντηθεί μέσα από την παρούσα πτυχιακή διατριβή.

1.1 Η Πρόσφατη Οικονομική Κρίση

Οικονομική κρίση είναι το φαινόμενο κατά το οποίο μια οικονομία χαρακτηρίζεται από διαρκή και αισθητή μείωση της οικονομικής της δραστηριότητας, όπως είναι η απασχόληση, το εθνικό προϊόν, οι τιμές, οι επενδύσεις κ.λπ. Ο βασικότερος δείκτης οικονομικής δραστηριότητας είναι οι επενδύσεις, οι οποίες, όταν αυξομειώνονται, συμπαρασύρουν και όλα τα υπόλοιπα οικονομικά μεγέθη (Κουφάρης 2010: 30).

Τα αίτια της ύφεσης πρέπει να αναζητηθούν αφενός μεν στα χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα και τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν σε κάθε χώρα, αλλά και στη διεθνή συγκυρία της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης που τα ανέδειξε με εντονότερο και οξύτερο τρόπο (Μπούρας και Λυκούρας 2011: 55).

Επίκεντρο της πρόσφατης οικονομικής κρίσης που ξέσπασε στις Η.Π.Α ήταν η αδυναμία εξυπηρέτησης των στεγαστικών δανείων μεταξύ των ετών 2004-2007, όταν η

Ομοσπονδιακή Τράπεζα (FED) των Η.Π.Α. με σκοπό να αντιμετωπίσει τις αυξημένες τιμές των ακινήτων, αύξησε το επιτόκιο δανεισμού από το 1% στο 5,25%. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι τιμές των ακινήτων να μειωθούν, να αυξηθεί το κόστος του χρήματος και πολλοί δανειζόμενοι να μην μπορούν να ανταποκριθούν στις αυξημένες δανειακές τους υποχρεώσεις. Οι δανειστές έκαναν δάνεια γνωρίζοντας ότι οι δανειολήπτες δεν μπορούσαν να αντέξουν οικονομικά και ότι αυτό θα μπορούσε να προκαλέσει μαζικές ζημιές σε τίτλους ενυπόθηκων δανείων των επενδυτών. Ήδη από τον Σεπτέμβριο του 2004, ήταν γνωστό ότι πολλά από τα δάνεια θα είχαν «καταστροφικές συνέπειες» (Angelides κ.α. 2011: 23).

Ως αποτέλεσμα αρκετά από τα ακίνητα κατασχέθηκαν και πωλήθηκαν σε χαμηλές τιμές, ενώ οι ιδιοκτήτες συνέχισαν να χρωστούν. Παράλληλα, τα δομημένα στεγαστικά ομόλογα άρχισαν να χάνουν αξία. Όλα αυτά μαζί με τη δυσκολία πρόσβασης σε δάνεια, αποτέλεσαν γενεσιουργό αιτία της πρόσφατης παγκόσμιας οικονομικής κρίσης.

Όσον αφορά στις επιπτώσεις της οικονομικής ύφεσης, σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η κρίση μεταφέρεται με σφοδρότητα στην πραγματική οικονομία, με αποτέλεσμα την ύφεση και την πτώση της απασχόλησης (Birdsall 2009: 1-5). Από την πρόσφατη οικονομική κρίση επηρεάστηκαν σταδιακά όλες οι χώρες του κόσμου, άλλες σε μικρότερο και άλλες σε μεγαλύτερο βαθμό και ειδικά οι χώρες της Ευρώπης. Συγκεκριμένα, επηρεάστηκαν το διεθνές εμπόριο, ο ρυθμός της οικονομικής ανάπτυξης και η απασχόληση που αντανακλούν σε μεγάλο βαθμό την κατάσταση στην οποία βρίσκεται η διεθνής οικονομία. Ως αποτέλεσμα της αλυσίδας της κρίσης, ήταν άνθρωποι να χάσουν τις δουλειές τους, να αυξηθεί η ανεργία, να μειωθούν οι εξαγωγές, ο κρατικός προϋπολογισμός των χωρών να συρρικνωθεί, καθώς και το δημοσιονομικό έλλειμμα και το ΑΕΠ να μεγαλώσουν. Οι άνθρωποι δεν μπορούσαν να ξεπληρώσουν τις δόσεις τους και έχασαν τα σπίτια τους (Birdsall 2009: 1-5).

Για να απαντηθεί το ερευνητικό ζήτημα που τέθηκε, θα εξεταστεί κατά πόσον το χαμηλό βιοτικό επίπεδο μιας χώρας προϋποθέτει και αύξηση της εγκληματικότητας και εάν η

οικονομική κρίση, η ανεργία και τα οικονομικά κίνητρα, ανήκουν στα βαθύτερα αίτια για τη διάπραξη εγκληματικών πράξεων ή συγκεκριμένων ειδών εγκλήματος.

1.2 Οικονομικοί Παράγοντες που Ωθούν στην Εγκληματικότητα

Εγκληματικότητα είναι το σύνολο των αξιόποινων πράξεων που τιμωρούνται από τους ποινικούς νόμους και η έκταση της σε μια χώρα υπολογίζεται βάσει των δεικτών του εγκλήματος. Η εγκληματικότητα χωρίζεται σε εμφανή, αυτήν που καταγγέλλεται και αποτελεί μέρος των στατιστικών και αφανή ή σκοτεινή εγκληματικότητα, η οποία δεν καταγγέλλεται για διάφορους λόγους ή δεν καταγράφεται (Τσουραμάνη 1990: 17).

Το έγκλημα χωρίζεται σε δύο είδη. Σοβαρά αδικήματα και μη σοβαρά (μικροπαραβάσεις), βάσει των ποινών που προνοεί ο ποινικός κώδικας. Υπάρχουν διάφορα είδη εγκλημάτων και οι παράγοντες που ωθούν σε αυτά είναι διαφορετικοί και ανομοιογενείς. Παρόλα αυτά το έγκλημα είναι αναγκαίο κακό.

Το έγκλημα είναι φαινόμενο αναγκαίο, φυσιολογικό και γενικό αφού ενυπάρχει στις θεμελιώδεις συνθήκες της κοινωνικής οργάνωσης και πολύ λίγο επηρεάζεται από τυχαία γεγονότα ή συμπτώσεις δεδομένου ότι οι οικονομικοκοινωνικοί μετασχηματισμοί καθορίζουν τις συντεταγμένες του (Μπακατσούλα 1984: 398).

Η εγκληματολογία συζητώντας τις αιτίες του εγκλήματος σε σχέση με το άτομο, αναφέρεται σε εξωτερικές περιστάσεις από το γεγονός ότι ένα έγκλημα μπορεί να διαπραχθεί εξαιτίας ενός μη ευνοϊκού συνδυασμού περιστάσεων και από το ότι η διάπραξη ενός συγκεκριμένου εγκλήματος πολλές φορές προωθείται από τυχαίες περιστάσεις (Αvaneson 1982: 86-87). Τα αίτια της εγκληματικότητας είναι πάρα πολλά. Εκτός από τους βιολογικούς παράγοντες, τις προσωπικές (ηλικία, φύλο) και γεωγραφικές συνθήκες του ατόμου, οι κοινωνικές συνθήκες όπως είναι η οικονομία και ο πολιτισμός παίζουν ιδιαίτερο ρόλο (Πανούσης, 1983:20-35). Κάποια από τα κύρια αίτια της εγκληματικότητας και είδη εγκλημάτων, που σύμφωνα με

ειδικούς, συνδέονται με οικονομικά κίνητρα με βασικό δείκτη τα εισοδήματα, είναι τα εγκλήματα επιβίωσης, όπως αυτά που έχουν να κάνουν με τη διαχείριση της φτώχειας (κλοπή, ληστεία κλπ.) στα οποία εμπλέκονται άτομα που αντιμετωπίζουν δυσμενείς οικονομικές συνθήκες και εγκλήματα συσσώρευσης μεταξύ επιχειρήσεων ή κρατών, που εμπλέκονται οι ιδιοκτήτες και διαχειριστές κεφαλαίου (Λάζος 2007: 201).

Για τα εγκλήματα επιβίωσης ευθύνονται η οικονομική/εισοδηματική ανισότητα και η ανεργία, εξ αιτίας της οποίας κάποιοι άνθρωποι δεν μπορούν να έχουν μια αξιοπρεπή ζωή. Για να καταφέρουν να λύσουν το βιοποριστικό τους πρόβλημα και να εξασφαλίσουν τα προς το ζην αναγκάζονται να προβούν σε εγκληματικές ενέργειες. Επίσης, η ανεργία, ειδικά η μακροχρόνια ανεργία, οδηγεί το άτομο να αλλάζει την αντίληψη και τη σχέση του με την κοινωνία (Grogger 1995: 51 – 71). Χιλιάδες άνθρωποι χάνουν τις δουλειές τους εξ' αιτίας της οικονομικής κρίσης και άνθρωποι, ειδικά οικογενειάρχες δεν μπορούν να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες.

Επίσης, υπάρχουν τα εγκλήματα λευκού κολάρου και τα οικονομικά εγκλήματα (απάτες, λογιστικές ατασθαλίες, χρέωση υπηρεσιών που δεν παρασχέθηκαν κ.α.) που είναι μέρος της ευρύτερης έννοιας του «εγκλήματος λευκού κολάρου», τα οποία χαρακτηρίζονται πολλές φορές από υψηλό επίπεδο μεθοδολογίας και αντίθετα σε αυτά εμπλέκονται υψηλά ιστάμενα άτομα, που είναι υπεράνω υποψίας. Για τέτοιου είδους εγκλήματα δεν ευθύνεται η οικονομική κρίση, αλλά η τάση της κοινωνίας για πλουτισμό με οποιοδήποτε θεμιτό ή αθέμιτο μέσο λόγω του υπερκαταναλωτισμού και της πληθώρας υλικών αγαθών (Κραμβιά-Καπαρδή κ.α. 2011: 24-26). Τέτοιου είδους εγκλήματα δεν θα εξεταστούν καθόλου στην παρούσα μελέτη.

Τέλος, όπως καταδεικνύουν έρευνες, άτομα κοινωνικά ανίσχυρα, όπως είναι οι λαθρομετανάστες και οικονομικοί μετανάστες που αναζητούν δουλειά, είναι πιθανόν να αναμιχθούν στη διάπραξη κοινών εγκλημάτων, ενώ δημιουργείται ρατσισμός και ξενοφοβία. Οι παρεμβάσεις που θα γίνουν στη χώρα υποδοχής και οι κατηγοριοποιήσεις που, αναγκαστικά θα ακολουθήσουν, μπορούν να σπρώξουν τους πρόσφυγες σε ένα χώρο δυνάμει εγκληματιών (Μαγγανάς 2004:255).

1.3 Σκοπός

Ο σκοπός της παρούσας πτυχιακής διατριβής είναι, να αποδείξει σε ποιο βαθμό οι οικονομικές μεταβλητές όπως διαμορφώθηκαν λόγω της πρόσφατης οικονομικής κρίσης, τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο, όσο και στον Ευρωπαϊκό χώρο και την Κύπρο, επηρέασαν τους δείκτες της εγκληματικότητας, καθώς επίσης να αναλυθούν οι πιθανές αιτιώδεις σχέσεις μεταξύ παραγόντων που επιδρούν στο έγκλημα και μεταβλητών της οικονομίας. Στόχος, είναι να εξαχθεί το συμπέρασμα κατά πόσον αιτιολογείται η αύξηση του εγκλήματος την περίοδο της πρόσφατης οικονομικής κρίσης. Επίσης, το γεγονός ότι έχει παρατηρηθεί έλλειψη επιστημονικών μελετών και ερευνών στα κυπριακά δεδομένα όσον αφορά στους οικονομικούς παράγοντες που επηρεάζουν την εγκληματικότητα, αποτέλεσε ένα από τα κίνητρα για την υλοποίηση της παρούσας πτυχιακής διατριβής.

Τα αποτελέσματα της μελέτης θα αποτελέσουν χρήσιμο αντικείμενο για όσους καταβάλλουν προσπάθειες να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο της εγκληματικότητας σε συνάρτηση με την καταπολέμηση του φαινομένου της οικονομικής κρίσης.

Η μελέτη επικεντρώνεται κυρίως στην ανεργία που αποτελεί επίσημο δείκτη της οικονομικής κατάστασης που επικρατεί σε μια χώρα, ως η κύρια ανεξάρτητη μεταβλητή και της εγκληματικότητας ως εξαρτημένη μεταβλητή. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat), το ποσοστό ανεργίας αποτελεί σημαντικό δείκτη τόσο με κοινωνικές, όσο και με οικονομικές διαστάσεις και βάσει αυτού μπορεί να γίνει δείκτης διεθνούς συγκρισιμότητας λόγω του ότι τα στοιχεία είναι άμεσα. Εκτός από το ποσοστό ανεργίας, δείκτες όπως η απασχόληση και οι κενές θέσεις εργασίας δίνουν επίσης πολύ χρήσιμες πληροφορίες για τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας (Eurostat 2015).

Στην παρούσα μελέτη, μέσα από στατιστική απεικόνιση παρουσιάζονται οι δείκτες της εγκληματικότητας, πριν και κατά τη διάρκεια της πρόσφατης παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, καθώς και της ανεργίας κατά την εν λόγω χρονική περίοδο. Έτσι, γίνεται προσπάθεια σύνδεσης των δύο μεταβλητών για να εντοπιστεί κατά πόσον υπάρχει μεταξύ τους εξαρτώμενη σχέση.

Για την επίτευξη του στόχου, η μελέτη χωρίζεται σε έξι ενότητες. Αρχικά, στην πρώτη ενότητα της Εισαγωγής, επεξηγήθηκαν ο ορισμός, τα χαρακτηριστικά και τα αίτια της πρόσφατης οικονομικής κρίσης και της εγκληματικότητας. Ακολούθως, στη δεύτερη ενότητα γίνεται εκτεταμένη βιβλιογραφική ανασκόπηση και παρουσιάζονται θεωρίες και απόψεις διαφόρων επιστημόνων για τη σχέση μεταξύ οικονομικής κρίσης και εγκληματικότητας. Στην τρίτη ενότητα επεξηγείται μέσα από στατιστική απεικόνιση των ποσοστών ανεργίας και εγκληματικότητας, σε Ευρωπαϊκές και μη Ευρωπαϊκές χώρες, κατά πόσον την περίοδο της οικονομικής ύφεσης, η μια μεταβλητή επηρεάζει την άλλη και σε ποιο βαθμό. Στην τέταρτη ενότητα γίνεται αναφορά στην Κύπρο και τον αντίκτυπο της πρόσφατης οικονομικής ύφεσης στους δείκτες της εγκληματικότητας στο νησί βάσει των ίδιων μεταβλητών της ανεργίας και του εγκλήματος. Επιπρόσθετα, γίνεται ανασκόπηση στην πορεία της οικονομίας μέχρι την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης. Στην πέμπτη ενότητα αναλύονται τα ευρήματα της παρούσας έρευνας και εξετάζεται η σχέση ανάμεσα στην ανεργία και τους παράγοντες που ευθύνονται για την εγκληματικότητα, όπως προέκυψαν από τη μελέτη. Στην έκτη και τελευταία ενότητα, γίνεται ανακεφαλαίωση των αποτελεσμάτων και εξάγονται τα βασικά συμπεράσματα.

1.4 Μεθοδολογία Έρευνας

Μέσω βιβλιογραφικής ανασκόπησης, περιγραφικής στατιστικής και ανάλυσης, καθώς και επεξεργασίας των ποσοτικών δεδομένων που αφορούν στην ανεργία και την εγκληματικότητα σε διάφορες χώρες, έγινε προσπάθεια να σκιαγραφηθεί η παγκόσμια εικόνα της οικονομίας μέσα από το μοτίβο της εγκληματικότητας σε ερευνητικό επίπεδο και να εξαχθεί το συμπέρασμα κατά πόσον η πρόσφατη οικονομική κρίση επηρέασε το έγκλημα και σε ποίο βαθμό.

Επιπρόσθετα, η εν λόγω επιστημονική μελέτη βασίζεται σε εμπειριστατωμένη έρευνα στην οποία εντοπίστηκαν, συγκεντρώθηκαν και συγκρίθηκαν χρήσιμα στατιστικά στοιχεία και δεδομένα.

Έτσι, η μεθοδολογία της περιγραφικής έρευνας που ακολουθήθηκε, ήταν καθοριστικής σημασίας για την αναζήτηση της αλήθειας και εκμαίευσης απαντήσεων στο ερευνητικό ζήτημα που τέθηκε.

Κεφάλαιο 2

Ερευνητική/Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Η παγκόσμια βιβλιογραφία που υπάρχει γύρω από το θέμα της εγκληματικότητας σε σχέση με οικονομικούς παράγοντες είναι σχετικά πρόσφατη. Ξεκινά περίπου από τη δεκαετία του 1960, αφού προηγουμένως υπήρχαν μόνο θεωρητικές προσεγγίσεις του θέματος. Ακολούθησαν έρευνες που διεξήχθησαν σε παγκόσμιο επίπεδο όσον αφορά στην οικονομική ανάλυση της εγκληματικότητας και τη μεταβολή της σε σχέση πάντα με τις οικονομικές συνθήκες του ατόμου. Τα ευρήματα παγκοσμίως γνωστών οικονομολόγων διακρίνονται από ανάμεικτα αποτελέσματα και το σύνολο της βιβλιογραφίας δεν παρουσιάζει ομοφωνία.

2.1 Θεωρητικές Προσεγγίσεις

Το θέμα της οικονομικής κρίσης και της εγκληματικότητας βρέθηκε στο επίκεντρο θεωρητικών αναζητήσεων διαφόρων επιστημόνων και αναπτύχθηκαν διάφορες προσεγγίσεις, οι οποίες καταλήγουν σε δύο διαφορετικές αντιλήψεις για τη συσχέτισή τους. Από τη μια ότι υπάρχει θετική σχέση ανάμεσα στην οικονομική κρίση και την εγκληματικότητα και από την άλλη, ότι οι οικονομικοί παράγοντες δεν σχετίζονται με την εγκληματικότητα.

2.1.1 Υπάρχει Θετική Σχέση Ανάμεσα στην Οικονομική Ύφεση και την Εγκληματικότητα

Ο πρώτος οικονομολόγος, ο οποίος ασχολήθηκε με την οικονομική ανάλυση της εγκληματικότητας ήταν ο Fleisher (1963-1966). Σκοπός του ήταν να κατανοήσει τη σχέση ανάμεσα στην παραβατικότητα και τις οικονομικές συνθήκες του κάθε ατόμου. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας του, υπάρχει μια θετική σημαντική σχέση ανάμεσα στην ανεργία και την εγκληματικότητα (Fleisher 1966: 50-60). Αναφορικά με το χαμηλό εισόδημα, αναφέρει ότι αποτελεί ασύμφορο μέσο για την ένταξη σε νόμιμες δραστηριότητες και συνεπώς αυξάνει την τάση προς τα αδικήματα, ενώ από την άλλη πλευρά, τα άτομα που κατέχουν υψηλό εισόδημα, αποτελούν συνήθως τα θύματα και θεωρούνται ως πηγή κινήτρου για πιθανές εγκληματικές ενέργειες.

Ακολούθησε, ο Becker (1968), ο οποίος μελέτησε την εγκληματικότητα από την οικονομική της σκοπιά. Όπως αποφάνθηκε, η ανεργία παρουσιάζει μια θετική και σε ισχυρό βαθμό επίδραση σε συγκεκριμένες κατηγορίες αδικημάτων όπως κατά της ιδιοκτησίας. Σύμφωνα με τα ευρήματά του, αδικήματα όπως οι ανθρωποκτονίες και οι βιασμοί δεν φαίνεται να επηρεάζονται τόσο ισχυρά από την αγορά εργασίας. Το ερευνητικό του έργο αποτέλεσε τη βάση για πολλούς ερευνητές για να αναλύσουν την πορεία των εγκληματικών πράξεων.

Ακολούθως, ο Ehrlich (1973) μελέτησε τον τρόπο με τον οποίο τα επίπεδα της διανομής του εισοδήματος και των αμοιβών μπορούν να επηρεάσουν την εγκληματικότητα. Σύμφωνα με τα ευρήματά του, ένα άτομο οδηγείται σε παράνομες δραστηριότητες εάν τα έσοδα του από την παράνομή του δράση υπερβαίνουν τα έσοδα από τις νόμιμες δραστηριότητές του, ενώ παράλληλα λαμβάνει υπ' όψη την πιθανότητα σύλληψής του.

Εξάλλου, σύμφωνα με τον θεμελιωτή της Εγκληματολογίας στην Ελλάδα Κ. Γ. Γαρδίκας όπως σχολιάζει η Κ.Δ. Σπινέλλη, τις εποχές της ευημερίας το καπιταλιστικό σύστημα αυξάνει τις ανάγκες των πολιτών, ενώ σε περιόδους οικονομικής κρίσης η αδυναμία ικανοποίησής τους κινητοποιεί τους πολίτες να διαπράξουν εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και περιουσίας. Μεταξύ των θεμάτων που θέτει, είναι η συμμετοχή στο έγκλημα των «πενεστέρων

κοινωνικών τάξεων» που είναι, κατά την άποψή του, «πλειότερον εγκληματικά» (Σπινέλλη 2011).

Επιπρόσθετα μέσω μελετών, όπως αυτές των Fougere, Kramarz και Rouget (2006) για την περίπτωση της Γαλλίας, των Carmichael και Ward (2000) για το Ηνωμένο Βασίλειο και του Freeman (1996) για τις ΗΠΑ, παρατηρείται μια θετική και αρκετά σημαντική επίδραση της ανεργίας των νέων στα ποσοστά εγκληματικότητας, ενώ εμπειρικές μελέτες αποδεικνύουν ότι η σχέση μακροχρόνιας ανεργίας-εγκληματικότητας, σε αντίθεση με τον συμβατικό τρόπο μέτρησης της ανεργίας, όπου εκεί τα αποτελέσματα είναι ανάμεικτα, εμφανίζεται αρκετά θετική και στατιστικά σημαντική (Charman κ.α. 2008).

Μελέτες για την Αυστραλία (Charman κ.α. 2008) και τις ΗΠΑ (Witte και Witt 2000) έδειξαν πως η προσθήκη της γυναικείας απασχόλησης εμφανίζει θετικές και αρκετά ισχυρές επιδράσεις σε κατηγορίες διαπραχθέντων αδικημάτων, ενώ αντίθετα όταν τα συγκεκριμένα υποδείγματα χρησιμοποιούσαν μόνο το συνολικό μέγεθος της ανεργίας, η σχέση εγκληματικότητας και ανεργίας παρουσιαζόταν λιγότερο έως και καθόλου σημαντική. Επιπλέον, παρόμοια αποτελέσματα έδειξε και η έρευνα του Huang (2006) για την σχέση της νεανικής εγκληματικότητας και της μετέπειτα συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό στην Ταϊβάν.

Επίσης, σύμφωνα με τη θεωρία των Κρίσεων του Μαρξ, οι κρίσεις χαρακτηρίζονται από μια υπερπαραγωγή κεφαλαίου, δηλαδή υπερπαραγωγή μέσω παραγωγής που μπορούν να λειτουργήσουν σαν κεφάλαιο. Η λειτουργία του κεφαλαίου προϋποθέτει την εξασφάλιση ενός ποσοστού κέρδους που ανταποκρίνεται σε ό,τι απαιτεί η υγιής και ομαλή ανάπτυξη του κεφαλαιοκρατικού σχεδίου παραγωγής (Μαρξ 1982: 575).

Εξάλλου, στην οικονομική θεωρία υποστηρίζεται η άποψη ότι η μεγάλη ανισότητα μεταξύ φτωχών και πλουσίων είναι ένας βασικός παράγοντας που οδηγεί στην έξαρση των εγκληματικών ενεργειών και πως μια αύξηση στο ύψος των νόμιμων αμοιβών, θα επιφέρει μείωση στα ποσοστά εγκληματικότητας, χάρη στο ότι το υψηλότερο εισόδημα θεωρείται

πιο ελκυστικό και πιο κερδοφόρο από τα κέρδη των εγκληματικών πράξεων. Σύμφωνα με την οικονομική θεωρία, ο οικονομικός κύκλος χωρίζεται σε τέσσερις φάσεις, της ύφεσης, οικονομικής άνθησης, κρίσης και καθόδου και η διάρκεια τους εξαρτάται από μια σειρά από παράγοντες και κυρίως το βάθος της κρίσης και τις κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις (Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων της Ελλάδας 2013).

Κατά τον Durkheim η οικονομική κρίση, ανάλογα με το βάθος, την έκταση και τη διάρκειά της, μπορεί να έχει τρεις τουλάχιστον επιπτώσεις, την ανομία, την κερδοσκοπία των κυκλωμάτων και την απόγνωση των ανέργων και γενικότερα των πληττομένων (Deflem 2011:10). Ο Durkheim, εξετάζοντας τις συνέπειες για το έγκλημα, τις αυτοκτονίες και άλλα πρότυπα συμπεριφοράς, τονίζει ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις ευδιάκριτα κοινωνικές ή ηθικές επιπτώσεις κατά τη διάρκεια της οικονομική κρίσης.

Σύμφωνα με τον Ferrì, η απάτη σε περιόδους οικονομικής δυσπραγίας και ανέχειας τεντώνεται και συρρικνώνεται σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης, ενώ με την πρόοδο του πολιτισμού, τα εγκλήματα βίας δίνουν τη θέση τους σε άλλες, περισσότερο εκλεπτυσμένες, απρόσωπες και δυσνόητες μορφές εγκληματικότητας (Μαγγανάς 2004: 442). Έτσι ενισχύεται η θέση ότι γειτονιές με ισχυρούς κοινωνικούς δεσμούς, θεσμικές ηγεσίες και αποφασιστικότητα δεν ανέχεται άτακτες συμπεριφορές, ενώ έχουν πιο χαμηλά επίπεδα εγκλήματος και ποσοστά θυματοποίησης από άλλες με αδύνατους κοινωνικούς δεσμούς (McLaughlin και Muncie 2006: 387).

Τέλος, ο καθηγητής Οικονομίας της Υγείας στην Οξφόρδη David Stuckler, μελέτησε το πρόβλημα της συσχέτισης ανεργίας και δείκτη θνησιμότητας (SMR) με εκλεπτυσμένες στατιστικές τεχνικές, μέσα από μια έρευνα, η οποία διεξήχθη σε 36 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μεταξύ των ετών 1970-2007. Σύμφωνα με την έρευνα, μεταξύ άλλων, υπολογίζεται ότι η αύξηση της ανεργίας κατά 1% συνδέεται με αύξηση του δείκτη θανάτων από αυτοκτονίες κατά 0,79% και κατά 0,65% από ανθρωποκτονίες και η αύξηση της ανεργίας πάνω από 3% έχει μεγαλύτερη επίδραση στους θανάτους από αυτοκτονίες και από κατάχρηση οινόπνευματος (Wallace κ.α. 2009: 315-323). Από την άλλη όμως οι απόψεις δίστανται.

2.1.2 Δεν υπάρχει Θετική Σχέση Ανάμεσα στην Οικονομική Κρίση και την Εγκληματικότητα

Τα ευρήματα των επιστημόνων είναι αντικρουόμενα και οι ίδιοι βρίσκονται σε αντίπαλα στρατόπεδα. Τα όσα λέχθηκαν πιο πάνω δεν είναι απόλυτα και δεν είναι πάντα ασφαλές το συμπέρασμα ότι η οικονομική κρίση οδηγεί και στην αύξηση της εγκληματικότητας. Αυτό αποδεικνύουν οι ακόλουθες θεωρητικές προσεγγίσεις, οι οποίες μελετώντας και αναλύοντας τους οικονομικούς παράγοντες σε σχέση με το ποσοστό εγκληματικών πράξεων, φαίνεται να μην βρίσκουν οποιανδήποτε μεταξύ τους σχέση.

Οι Cantor και Land (1985) μελέτησαν τους οικονομικούς παράγοντες στους δείκτες της εγκληματικότητας. Μέσα από τη θεωρία τους αποτέλεσμα ευκαιρίας έδωσαν μια νέα διάσταση, συσχετίζοντας αρνητικά τα φαινόμενα της ανεργίας και της εγκληματικότητας. Σύμφωνα με αυτούς, λόγω αύξησης της ανεργίας σε περιόδους ύφεσης, το σύνολο των εξόδων από τα νοικοκυριά για την απόκτηση νέων περιουσιακών στοιχείων θα μειώνεται, άρα θα μειώνεται και η συνολική αξία από τα πιθανά οφέλη από τις παράνομες δραστηριότητες και συνεπώς οι εγκληματικές πράξεις (Cantor, Land 1985: 317-332). Επιπλέον, η μακροχρόνια ανεργία αναγκάζει τους ανθρώπους (άνεργους) να παραμένουν για περισσότερο χρόνο στις ιδιοκτησίες τους και έτσι υπάρχουν λιγότερες δυνατότητες για επιθέσεις κατά ιδιοκτησίας, καθώς και πράξεις βίας, οι οποίες συνήθως εκτυλίσσονται σε δημόσιους χώρους.

Από την πλευρά του ο Αναπληρωτής Υπουργός Δημόσιας Τάξης στην Ελλάδα Γιάννης Πανούσης σε συνέντευξή του το 2012 σχετικά με την οικονομική κρίση και την εγκληματικότητα, υποστηρίζει ότι πρέπει να προσέχουμε αν θα συνδέσουμε την οικονομική κρίση με στραγγαλισμούς, βιασμούς και ληστείες τραπεζών. Όμως, μπορεί να συνδεθεί με αυτοκτονίες, κατάθλιψη και εγκλήματα επιβίωσης. Όπως ανέφερε είναι λάθος η ταύτιση, γενικά της εγκληματικότητας με την οικονομική κρίση, γιατί, αν το κάνουμε αυτό, θα πούμε ότι έχουμε ένα εκατομμύριο διακόσιες χιλιάδες ανέργους, άρα έχουμε ένα εκατομμύριο διακόσιες χιλιάδες, εν δυνάμει, εγκληματίες. Θα μιλάς στο πλαϊνό σου και θα του λες «έχεις

δουλειά». Θα σου λέει «Όχι είμαι άνεργος». Και θα του απαντάς «Α, κατάλαβα μπορεί να είσαι και κλέφτης». (Πανούσης 2012).

Ο Γ. Πανούσης υποστηρίζει όμως, ότι σε κοινωνίες όπου υπάρχει αρμονία ανάμεσα στις ηθικές αξίες, τις παραδόσεις και τους νόμους διαπιστώνουμε μικρή εγκληματικότητα, ενώ όπου δημιουργείται «χάσμα» σε πρώτη φάση παρατηρείται αδυναμία κοινωνικής ένταξης (περιθωριοποίηση) και σε δεύτερη φάση διαπράττονται εγκλήματα από μέλη «υποπολιτισμικών ομάδων» (Πανούσης 1999:38).

Εξάλλου, σύμφωνα με την Σπινέλλη (2011) τα στοιχεία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε) όσον αφορά στα εγκλήματα κατά ιδιοκτησίας, δείχνουν υψηλά επίπεδα κλοπών και ληστειών, τόσο σε κράτη που ευημερούν και έχουν υψηλό κατά κεφαλή εισόδημα (π.χ. Σουηδία), όσο και σε κράτη με χαμηλό κατά κεφαλή εισόδημα. Δικαστής του Ακυρωτικού Δικαστηρίου της Σουηδίας σε συνάντηση του Συμβουλίου της Ευρώπης διηγείτο ότι σχεδόν όλοι οι Σουηδοί έχουν μια εξοχική κατοικία. Έτσι, πάντα το ένα σπίτι μένει ακατοίκητο και στοχοποιείται από τους εγκληματίες (Σπινέλλη 2011).

Υπάρχουν όμως και μελέτες που δείχνουν πως η αντίδραση των ποσοστών εγκληματικότητας από αλλαγές στην οικονομική δραστηριότητα είναι ασύμμετρη, αφού σε μια περίοδο οικονομικής ύφεσης, ο αριθμός των αδικημάτων αναμένεται να αυξηθεί λόγω της ανάγκης των ατόμων για επιβίωση, ενώ η λήξη της ύφεσης δεν θα οδηγήσει τα ποσοστά αδικημάτων στην φυσιολογική τους πορεία με τον ίδιο ρυθμό (Mocan και Bali 2004). Πρόκειται δηλαδή για ασυμμετρία κατά την μετάβαση από την κρίση στην ανάπτυξη, αφού η εγκληματική δραστηριότητα ενός ατόμου στις αρχές της φάσης της ανάπτυξης οφείλεται κατά κύριο λόγο σε αποφάσεις που αφορούν το μέλλον και ιδιαίτερα τις συνθήκες που θα επικρατήσουν στην επόμενη περίοδο της οικονομικής κρίσης. Μειώνονται δηλαδή οι ευκαιρίες.

Παράλληλα, έχει αναπτυχθεί από μερικούς ερευνητές μια τρίτη προσέγγιση για την επιρροή του πλούτου από το εισόδημα στην εγκληματικότητα, η οποία ονομάζεται "αποτέλεσμα ενέργειας ρουτίνας". Σύμφωνα με αυτήν, σε περιόδους όπου τα επίπεδα εισοδήματος

εμφανίζονται αυξημένα, το σύνολο των δραστηριοτήτων εκτυλίσσεται περισσότερο σε εξωτερικούς και δημόσιους χώρους, παρά μέσα σε ιδιωτικούς. Έτσι λοιπόν, από τη μία πλευρά ελαττώνεται το μέτρο της προστασίας της προσωπικής ιδιοκτησίας, ενώ από την άλλη, η παραμονή σε δημόσιους χώρους αυξάνει τα ενδεχόμενα κυρίως για αύξηση των κρουσμάτων βίαιων επιθέσεων (Beki, Zeelenberg και Montfort 1999: 401-415).

2.2 Επιπτώσεις και Κοινωνικός Αντίκτυπος της Οικονομικής Κρίσης

Σύμφωνα με τα ευρήματα ειδικών σε μια περίοδο οικονομικής ύφεσης οι άνθρωποι σε μια κοινωνία αισθάνονται άγχος, ανασφάλεια και φόβο. Η οικονομική κρίση επηρεάζει τη σωματική, ψυχική και κοινωνική υγεία και μπορεί να δημιουργήσει κατάθλιψη και να επιφέρει ψυχοσωματικές ασθένειες, ενώ προκαλεί δραματικές επιπτώσεις στην κοινωνική ζωή, δεδομένου ότι η μείωση ή και η απουσία εισοδήματος προκαλούν απώλειες στην ευημερία. Επίσης, οδηγεί σε επισφαλή εργασία, ανεργία, και τελικά φτώχεια και στον κοινωνικό αποκλεισμό όλο και περισσότερων ομάδων, πράγμα που αποτελεί πηγή για διάφορες ψυχικές διαταραχές (Λιαρόπουλος 2010: 80-110). Η ανεργία σχετίζεται επίσης με αύξηση της ημερήσιας κατανάλωσης αλκοόλ, αύξηση στις αυτοκτονίες, στην ενδοοικογενειακή βία, αλλά και μείωση των θανάτων από τροχαία δυστυχήματα κατά 1,4%. Ειδικότερα η φτώχεια σχετίζεται με την εμφάνιση ασθενειών, καθώς τα άτομα αναγκάζονται να διαβιώνουν σε υποβαθμισμένο περιβάλλον, να τρέφονται ανεπαρκώς και να εργάζονται σε επικίνδυνα και ανθυγιεινά περιβάλλοντα.

Ο κοινωνικός αντίκτυπος της οικονομικής κρίσης φαίνεται στα χαμηλά στρώματα και χαμηλές κοινωνικές τάξεις, αλλά και μεσαία στρώματα (συνταξιούχοι, μονογονιοί, φτωχοί, άνεργοι), οι οποίοι σε συνδυασμό με τις αυξανόμενες φορολογικές επιβαρύνσεις, την αύξηση των τιμών των καυσίμων και των αγαθών, τις αυξανόμενες οφειλές τους προς το κράτος και δανειακές και άλλες πιστώσεις, δεν μπορούν να τα βγάλουν προς το ζην και έτσι απειλείται η κοινωνική συνοχή. Τα εισοδηματικά κριτήρια και οι αμοιβές ενός νοικοκυριού, καταγράφονται ως ένας από τους κυριότερους παράγοντες που επηρεάζουν την τάση για εγκληματικές ενέργειες. Ο ρόλος των αμοιβών καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την απόφαση

ενός ατόμου να προβεί σε εγκληματικές ενέργειες ή να τις αποφύγει, υπολογίζοντας και συγκρίνοντας τα πιθανά οφέλη και τα κόστη από τις δύο αυτές περιπτώσεις (Stiglitz 2006: 75-83).

Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης διαφοροποιούνται όχι μόνο μεταξύ των χωρών, όπου οι χώρες χαμηλής και μέσης ανάπτυξης πλήττονται σε μεγαλύτερο βαθμό από τις αναπτυγμένες χώρες, αλλά και στο εσωτερικό των χωρών, έτσι ώστε οι χειρόνακτες εργάτες και τα άτομα με χαμηλή εκπαίδευση να υφίστανται τις πλέον δυσμενείς επιπτώσεις σε σχέση με τα άτομα υψηλής εκπαίδευσης της μεσαίας και ανώτερης τάξης (Stiglitz 2006: 33).

Ο ψυχολόγος-εγκληματολόγος και Πρόεδρος του Κωνσταντίου Κέντρου Έρευνας και Μελέτης Εγκληματολογίας και Δικανικών Επιστημών, Κωνσταντίνος Χρ. Κωνσταντινίδης, σε μια κοινωνιολογική ανάλυση του συσχετισμού μεταξύ οικονομικής κρίσης και εγκληματικότητας, αναφέρει ότι σε περίοδο ύφεσης, παρατηρείται έντονα αύξηση των ποινικών αδικημάτων, που κατατάσσονται στα εγκλήματα επιβίωσης. Τονίζει δε ότι, οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης δεν έχουν αποτυπωθεί σε κοινωνικούς δείκτες στατιστικών αρχών, αλλά σε καθημερινές στιγμές. Όπως υπογραμμίζει το άγχος, το στρες, οι δόσεις, οι μειώσεις, προκαλούν νεύρα, οι συνθήκες θα γίνουν βίωμα και τότε και ο πιο ψύχραιμος άνθρωπος θα αντιδράσει και τις περισσότερες φορές ξεσπά στους δικούς του ανθρώπους, είτε λεκτικά, είτε ακόμα και με σωματική βία. Στη συνέχεια, έρχεται η αποξένωση, η οικογενειακή και κοινωνική απομόνωση και έτσι δημιουργείται ένα ανασφαλές και ανθυγιεινό περιβάλλον για τα παιδιά και για εμάς τους ίδιους. Όπως αναφέρει, άτομα που βρίσκονται σε χαμηλή χρηματοοικονομική θέση πολύ πιθανόν να βρίσκουν τρόπους επιβίωσης καταφεύγοντας σε μη νόμιμα μέσα (Στυλιανού 2012: 7).

Κεφάλαιο 3

Πρόσφατη Οικονομική Ύφεση και ο Αντίκτυπος της στην Εγκληματικότητα

Η πρόσφατη παγκόσμια οικονομική κρίση, που ξεκίνησε από τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής το 2008, έγινε ιδιαίτερα αισθητή στις χώρες που πλήγηκαν μέσα από τη μείωση μισθών στην εργασία, την ανεργία, τη συρρίκνωση του τραπεζιτικού τομέα, προκαλώντας έτσι ταχεία υποβάθμιση του επιπέδου ζωής και αλλάζοντας άρδην τα δεδομένα των κοινωνικοοικονομικών δομών και του πολιτικού περιβάλλοντος.

Ακολουθεί στατιστική απεικόνιση όπως σκιαγραφήθηκε στην Ευρώπη και σε άλλες χώρες του κόσμου, όπου καταγράφηκαν τα ποσοστά ανεργίας και η αυξομείωση των δεικτών της εγκληματικότητας την αντίστοιχη περίοδο. Στην ενότητα αυτή διαπιστώνεται κατά πόσον τα ποσοστά ανεργίας, συσχετίζονται με την αύξηση του εγκλήματος σε μια χώρα.

3.1 Εγκληματικότητα και Ανεργία σε Χώρες της Ε.Ε

Η εγκληματικότητα και η ανεργία είναι δύο από τα βασικά κεφάλαια που απασχολούν ιδιαίτερα την ευρωπαϊκή σκέψη και οι ευρωπαϊκές χώρες προβαίνουν σε μέτρα με σκοπό τη δημιουργία συνθηκών για πτωτική τάση των δεικτών τους. Τα ποσοστά των δύο αυτών μεταβλητών κατά χρονολογίες απεικονίζονται σε στατιστικούς πίνακες, οι οποίοι θα παρουσιαστούν ακολούθως στη μελέτη και απεικονίζουν την αυξομείωσή τους, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της πρόσφατης οικονομικής κρίσης (2008-2012).

3.1.1 Ανεργία στον Ευρωπαϊκό Χώρο

Τα ποσοστά ανεργίας που αφορούν στα έτη 2002-2013 ανάμεσα στις χώρες της Ε.Ε. απεικονίζονται στον Πίνακα 1 που ακολουθεί, ο οποίος αναρτήθηκε στην Ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (Eurostat 2015). Τα επίσημα στατιστικά στοιχεία δείχνουν ότι η ανεργία ιδιαίτερα κατά την περίοδο της πρόσφατης οικονομικής ύφεσης έχει ραγδαία αυξητική τάση σε πολλές από τις ευρωπαϊκές χώρες.

Ακολουθεί στατιστική ανάλυση των ποσοστών ανεργίας μεταξύ των ετών 2008-2012. Σύμφωνα με επίσημα στατιστικά στοιχεία της Eurostat στις αρχές του 2000, πάνω από 20 εκατομμύρια άτομα ήταν άνεργοι στις 28 χώρες μέλη της Ε.Ε., αριθμός που αντιστοιχεί στο 9,1% του συνολικού εργατικού δυναμικού. Παρόμοιοι ήταν οι αριθμοί και στα τέλη του 2014, όπου το ποσοστό ανεργίας έφθασε το 9,2% (Eurostat, 2015: παρ.10). Όπως φαίνεται στον Πίνακα 1, στις αρχές του 2005, ξεκίνησε μια περίοδος, όπου τα ποσοστά ανεργίας μειώνονται σταθερά και αυτό διαρκεί μέχρι το 2008, όπου η ανεργία χτύπησε ένα συνολικά χαμηλό ποσοστό της τάξης του 7% στις 28 χώρες της Ε.Ε., πριν αυξηθεί απότομα στον απόηχο της οικονομικής κρίσης.

Ακολούθως, σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης 2008-2012, το ποσοστό ανεργίας στην Ε.Ε. αυξήθηκε σημαντικά, με εξαίρεση την περίοδο 2010-2011, όπου υπήρξε προσωρινή υποχώρηση σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Από το 2011-2013 η ανεργία στην Ευρώπη άγγιξε το συνολικό ποσοστό ρεκόρ του 10,8%, ενώ σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, από το 2013 και μετά, το συνολικό ποσοστό της ανεργίας στον ευρωπαϊκό χώρο άρχισε να μειώνεται, φθάνοντας το 10,7% στο τέλος του έτους (Eurostat, 2015: παρ. 11). Το ποσοστό ανεργίας στις χώρες της Ευρωζώνης, ακολουθεί περίπου την ίδια τάση όπως και στην Ευρώπη των 28 (Eurostat, 2015: παρ. 13).

Unemployment rate, 2002-2013 (%).png

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
EU-28	9.1	9.3	9.0	8.2	7.2	7.0	9.0	9.6	9.6	10.4	10.8
Euro area (EA-18)	9.0	9.2	9.1	8.4	7.5	7.6	9.5	10.1	10.1	11.3	12.0
Belgium	8.2	8.4	8.5	8.3	7.5	7.0	7.9	8.3	7.2	7.6	8.4
Bulgaria	13.7	12.1	10.1	9.0	6.9	5.6	6.8	10.3	11.3	12.3	13.0
Czech Republic	7.8	8.3	7.9	7.1	5.3	4.4	6.7	7.3	6.7	7.0	7.0
Denmark	5.4	5.5	4.8	3.9	3.8	3.5	6.0	7.5	7.6	7.5	7.0
Germany	9.8	10.5	11.3	10.3	8.7	7.5	7.8	7.1	5.9	5.5	5.3
Estonia	10.3	10.1	8.0	5.9	4.6	5.5	13.5	16.7	12.3	10.0	8.6
Ireland	4.6	4.5	4.4	4.5	4.7	6.4	12.0	13.9	14.7	14.7	13.1
Greece	9.7	10.5	9.9	8.9	8.3	7.7	9.5	12.6	17.7	24.3	27.3
Spain	11.5	11.0	9.2	8.5	8.2	11.3	17.9	19.9	21.4	24.8	26.1
France	8.6	8.9	8.9	8.9	8.0	7.5	9.1	9.3	9.2	9.8	10.3
Croatia	14.1	13.8	12.8	11.4	9.6	8.4	9.1	11.8	13.5	15.9	17.2
Italy	8.4	8.0	7.7	6.8	6.1	6.7	7.8	8.4	8.4	10.7	12.2
Cyprus	4.1	4.6	5.3	4.6	3.9	3.7	5.4	6.3	7.9	11.9	15.9
Latvia	11.6	11.7	10.0	7.0	6.1	7.7	17.5	19.5	16.2	15.0	11.9
Lithuania	12.6	11.6	8.5	5.8	4.3	5.8	13.8	17.8	15.4	13.4	11.8
Luxembourg	3.8	5.0	4.6	4.6	4.2	4.9	5.1	4.6	4.8	5.1	5.8
Hungary	5.8	6.1	7.2	7.5	7.4	7.8	10.0	11.2	10.9	10.9	10.2
Malta	7.7	7.2	6.9	6.9	6.5	6.0	6.9	6.9	6.5	6.4	6.5
Netherlands	4.2	5.1	5.3	4.4	3.6	3.1	3.7	4.5	4.4	5.3	6.7
Austria	4.3	4.9	5.2	4.8	4.4	3.8	4.8	4.4	4.2	4.3	4.9
Poland	19.8	19.1	17.9	13.9	9.6	7.1	8.1	9.7	9.7	10.1	10.3
Portugal	7.1	7.5	8.6	8.6	8.9	8.5	10.6	12.0	12.9	15.9	16.5
Romania	6.8	8.0	7.2	7.3	6.4	5.8	6.9	7.3	7.4	7.0	7.3
Slovenia	6.7	6.3	6.5	6.0	4.9	4.4	5.9	7.3	8.2	8.9	10.1
Slovakia	17.7	18.4	16.4	13.5	11.2	9.6	12.1	14.5	13.7	14.0	14.2
Finland	9.0	8.8	8.4	7.7	6.9	6.4	8.2	8.4	7.8	7.7	8.2
Sweden	6.6	7.4	7.7	7.1	6.1	6.2	8.3	8.6	7.8	8.0	8.0
United Kingdom	5.0	4.7	4.8	5.4	5.3	5.6	7.6	7.8	8.0	7.9	7.5
Iceland	3.3	3.1	2.6	2.9	2.3	3.0	7.2	7.6	7.1	6.0	5.4
Norway	4.2	4.3	4.5	3.4	2.5	2.5	3.2	3.6	3.3	3.2	3.5
Turkey	:	:	9.2	8.7	8.8	9.7	12.5	10.7	8.8	8.1	8.7
Japan	5.3	4.7	4.4	4.1	3.9	4.0	5.1	5.1	4.6	4.3	4.0
United States	6.0	5.5	5.1	4.6	4.6	5.8	9.3	9.6	8.9	8.1	7.4

Πηγή: Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat)

Πίνακας 1. Ποσοστά ανεργίας μεταξύ των ετών 2002-2013 σε Ευρωπαϊκές και άλλες χώρες.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που προκύπτουν από την περιγραφική ανάλυση του Πίνακα 1, κατά την περίοδο 2008-2012, οι δείκτες ανεργίας ακολουθούν επικίνδυνα αυξητική τάση. Από παράδειγμα αποτελεί η Ισπανία, όπου η ανεργία το 2008 έφθασε το 11,3% από το 8,2% που ήταν το 2007 και το 2012 άγγιξε το 24,8%. Στη Λεττονία τα ποσοστά ανεργίας αυξήθηκαν κατά πολύ μεταξύ του 2008 που ήταν 7,7% μέχρι το 2010 που έφθασε το 19,5%, όμως στη συνέχεια ακολούθησαν καθοδική πορεία (2011: 16,2% και 2012: 15,0%). Εντύπωση όμως κάνουν η Γερμανία, η Ολλανδία και η Αυστρία. Η Ολλανδία σημείωσε το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας από όλη την Ευρώπη (2008: 3,1%, - 2012: 5,3%), ενώ ακολουθεί η Αυστρία με ποσοστό (2008: 3,8% - 2012: 4,3%). Όσον αφορά στη Γερμανία, αποτελεί τη μόνη χώρα, της οποίας τα ποσοστά της ανεργίας μειώνονται σε περίοδο οικονομικής ύφεσης (2008: 7,5%, 2009: 7,8%, 2010: 7,1%, 2011: 5,9% και 2012: 5,5%).

Όσον αφορά στο Ηνωμένο Βασίλειο, το ποσοστό ανεργίας κατά το 2008 ήταν 5,6% και το 2012 της τάξης του 7,9%. Να σημειωθεί ότι το Ηνωμένο Βασίλειο καταλέγεται μεταξύ των ευρωπαϊκών οικονομιών που έχουν πληγεί περισσότερο από την παγκόσμια οικονομική κρίση, αφού προκάλεσε ξαφνική αλλαγή στην οικονομική του πολιτική. Όμως οι αναδιατάξεις στις οποίες προέβη και οι οικονομικές ιδέες που διέπουν την οικονομική του πολιτική απέδειξαν αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα (Μουχτάρη 2010: 35).

Όσον αφορά στον αριθμό των ανέργων στον ευρωπαϊκό χώρο σήμερα, από πρόσφατες αναφορές της Eurostat φαίνεται ότι οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην ανεργία άρχισαν να εξασθενούν. Η Eurostat εκτιμά ότι 23,887 εκατομμύρια άνδρες και γυναίκες στις 28 χώρες της Ε.Ε. (εκ των οποίων 18,204 εκατομμύρια στην ευρωζώνη) ήταν άνεργοι τον Φεβρουάριο του 2015. Σε σύγκριση με τον Ιανουάριο του 2015, ο αριθμός των ανέργων μειώθηκε κατά 91,000 στην Ε.Ε. και 49,000 στις χώρες της Ευρωζώνης, ενώ σε σύγκριση με το Φεβρουάριο του 2014, η ανεργία μειώθηκε από 1.547000 στις 28 χώρες μέλη της Ε.Ε και σε 643,000 στην ευρωζώνη. (Eurostat 2015: παρ.1).

Ωστόσο, σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο η παγκόσμια ανάπτυξη κατά το 2015 παραμένει σε μέτρια επίπεδα, με άνισες προοπτικές σε όλες τις κύριες χώρες και περιοχές. Σύμφωνα με τις προβλέψεις του, η αύξηση των αναδυόμενων αγορών και των αναπτυσσόμενων οικονομιών αναμένεται να είναι χαμηλότερες σε σύγκριση με το 2014, αντανακλώντας κυρίως ασθενέστερες προοπτικές για ορισμένες μεγάλες αναδυόμενες οικονομίες της αγοράς και χώρες που εξάγουν πετρέλαιο (Διεθνές Νομισματικό Ταμείο 2015: Παρ.1).

3.1.2 Εγκληματικότητα στον Ευρωπαϊκό χώρο

Στον Πίνακα 2 που ακολουθεί, παρουσιάζονται τα στατιστικά στοιχεία για την εγκληματικότητα και την ποινική δικαιοσύνη, μεταξύ των ετών 2002-2012, όπως αναρτήθηκαν στην επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας.

Οι στατιστικές που παρουσιάζονται στον εν λόγω πίνακα καλύπτουν τον αριθμό αδικημάτων που καταγράφηκαν από την αστυνομία στα 28 κράτη-μέλη της Ε.Ε, και σε ορισμένες άλλες ευρωπαϊκές χώρες (Μοντενέγκρο, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Τουρκία, Σερβία). Στα στοιχεία αυτά απεικονίζεται μόνο το σοβαρό έγκλημα π.χ. βία κατά προσώπου, ανθρωποκτονία, ληστεία, εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, αδικήματα ναρκωτικών και σεξουαλικά αδικήματα (συμπεριλαμβανομένου του βιασμού και της σεξουαλικής κακοποίησης), ενώ τα πλημμελήματα εξαιρούνται (Eurostat 2015) Ακολουθεί στατιστική ανάλυση των ποσοστών εγκληματικότητας μεταξύ των ετών 2008-2012.

GEO/TIME	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Belgium	1,007,783	1,013,674	999,396	1,022,813	1,034,430	1,043,628	1,067,295	1,072,011	1,110,972	1,073,773
Bulgaria	143,921	142,093	137,800	136,410	134,685	126,673	138,105	147,025	128,602	120,558
Czech Republic	357,740	351,629	344,060	336,446	357,391	343,799	332,829	313,387	317,177	304,528
Denmark	486,174	474,419	432,704	425,093	445,271	476,953	491,792	471,088	466,765	440,772
Germany (until 1990 former territory of the FRG)	6,572,135	6,633,156	6,391,715	6,304,223	6,284,661	6,114,128	6,054,330	5,933,278	5,990,679	5,997,040
Estonia	53,595	53,048	52,916	51,834	50,375	50,977	48,359	48,340	42,567	40,816
Ireland	103,462	99,244	102,206	103,178	:	:	:	:	:	:
Greece	441,839	405,627	455,952	463,750	423,422	417,391	386,893	333,988	194,031	194,144
Spain	2,144,155	2,141,295	2,230,906	2,267,114	2,309,859	2,396,890	2,339,203	2,297,484	2,285,525	2,268,867
France	3,974,694	3,825,442	3,775,838	3,725,588	3,589,293	3,558,329	3,521,256	:	:	:
France (metropolitan)	3,974,694	3,825,442	3,775,838	3,725,588	3,589,293	3,558,329	3,521,256	:	:	:
Croatia	80,377	85,416	79,946	81,049	75,857	74,571	73,497	73,328	75,620	72,171
Italy	2,456,887	2,417,716	2,579,124	2,771,490	2,933,146	2,709,888	2,629,831	2,621,019	2,763,012	2,818,834
Cyprus	7,256	7,615	7,212	7,917	7,556	7,341	7,104	8,393	8,480	7,973
Latvia	51,773	62,173	51,435	62,328	55,620	57,475	56,748	51,108	51,582	49,905
Lithuania	79,072	84,136	82,074	75,474	67,990	71,972	76,291	70,618	72,086	75,349
Luxembourg	26,163	26,907	25,321	25,913	28,252	28,210	32,378	30,532	35,702	37,639
Hungary	413,343	418,833	436,522	425,941	426,914	408,407	394,034	447,186	451,371	472,236
Malta	17,739	18,384	18,580	16,527	15,005	13,803	11,953	13,296	14,244	15,623
Netherlands	1,369,271	1,319,482	1,348,285	1,311,770	1,303,835	1,277,775	1,254,480	1,194,030	1,194,055	1,139,720
Austria	643,286	643,648	605,272	589,495	594,240	572,695	591,597	535,745	540,007	548,027
Poland	1,466,643	1,461,217	1,379,962	1,287,918	1,152,993	1,082,057	1,129,577	1,151,157	1,159,554	1,119,803
Portugal	417,383	416,420	392,714	399,563	398,575	430,486	426,040	422,587	413,702	403,200
Romania	276,841	231,637	208,239	232,659	281,457	289,331	299,889	292,682	258,895	308,468
Slovenia	76,643	86,568	84,379	90,354	88,197	81,917	87,465	89,489	88,722	91,430
Slovakia	111,893	131,244	123,563	115,152	110,802	104,758	104,905	95,252	92,873	90,351
Finland	443,481	445,465	432,302	416,131	435,824	440,711	441,416	431,623	458,251	425,421
Sweden	1,255,371	1,248,743	1,241,843	1,224,958	1,306,324	1,377,854	1,405,626	1,370,399	1,416,280	1,402,588
England and Wales	6,013,759	5,637,511	5,555,172	5,427,558	4,952,277	4,702,697	4,338,295	4,150,916	4,023,253	3,731,338
Scotland	406,979	438,121	417,785	419,257	385,509	377,433	338,124	323,247	314,188	273,053
Northern Ireland (UK)	127,953	118,124	123,194	121,144	108,468	110,094	109,139	105,040	103,389	100,389
Iceland	17,515	16,565	12,028	13,483	13,038	14,578	15,966	14,911	12,639	11,746
Liechtenstein	1,138	1,043	1,059	1,189	1,075	1,112	1,216	1,046	1,061	1,142
Norway	303,824	287,821	275,684	277,016	271,712	264,199	277,121	270,656	264,247	273,541
Switzerland	379,343	389,415	352,723	335,157	326,232	323,235	676,309	656,858	692,954	750,371
Montenegro	8,613	8,227	9,579	9,564	9,258	8,277	8,101	6,994	6,147	5,827
Former Yugoslav Republic of Macedonia, the	22,547	22,663	22,634	22,024	26,224	28,327	27,330	28,489	29,529	29,939
Albania	:	:	:	:	:	58,063	:	:	:	:
Serbia	90,419	99,866	102,093	99,244	104,862	106,031	102,369	101,132	99,547	96,081
Turkey	472,153	507,539	667,820	975,118	970,554	1,012,291	1,288,085	1,521,723	1,652,802	1,904,456
Bosnia and Herzegovina	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Kosovo (under United Nations Security Council Resolution 1244/99)	:	:	:	:	:	36,196	33,131	36,822	64,808	65,197

Πηγή: Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat)

Πίνακας 2. Στατιστικά στοιχεία μεταξύ των ετών 2002-2012 για σοβαρό έγκλημα σε ευρωπαϊκές και άλλες χώρες.

Όπως φαίνεται από τον πίνακα 2, μεταξύ των ετών 2008 και 2012 ο αριθμός των εγκλημάτων αυξήθηκε σε εννιά κράτη μέλη της Ε.Ε. (Βέλγιο, Βουλγαρία, Κύπρος, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Πολωνία, Ουγγαρία, Σλοβενία, Σουηδία). Αντίθετα, στα υπόλοιπα 16 κράτη μέλη της Ε.Ε. η συνολική καταγεγραμμένη εγκληματικότητα μειώθηκε. Οι πιο αξιοσημείωτες αλλαγές καταγράφηκαν στην Ελλάδα (-54%), περιοχές του Ηνωμένου Βασιλείου (-25% στην Αγγλία και την Ουαλία και -29% στη Σκωτία), στην Εσθονία (-19%) και τη Σλοβακία (-18%). Κατά την εν λόγω περίοδο, η Αγγλία και η Ουαλία σημείωσαν τη μεγαλύτερη μείωση εγκλημάτων από την άποψη των καταγεγραμμένων περιπτώσεων, της τάξης του 1,2 εκατομμυρίων λιγότερα το 2012. Η μείωση λοιπόν δείχνει ότι πιθανόν να μην επηρεάστηκε η εγκληματικότητα στις 16 χώρες από την οικονομική κρίση. Μεταξύ των χωρών που δεν είναι μέλη της Ε.Ε. και αναφέρθηκαν στον Πίνακα, συγκαταλέγεται η Τουρκία, της οποίας ο συνολικός αριθμός εγκλημάτων που καταγράφηκαν μεταξύ των ετών 2008 και 2012 ήταν αυξημένος κατά 96%. Όσον αφορά στην περίοδο 2003 - 2012, ο αριθμός των εγκλημάτων που καταγράφηκαν μειώθηκε σταθερά σε ποσοστό της τάξης του 12%.

Επιπρόσθετα με τα πιο πάνω, σύμφωνα με επίσημα στατιστικά στοιχεία που αναφέρονται στην Ιστοσελίδα της Eurostat, μεταξύ των ετών 2007 και 2012 στις χώρες της Ε.Ε. υπάρχει μείωση του αριθμού σοβαρών εγκλημάτων κατά περίπου 10%. Η μείωση αυτή οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στα στατιστικά στοιχεία της Αγγλίας και της Ουαλίας, όπου κατά την εν λόγω περίοδο σημειώθηκε μείωση κατά 166 χιλιάδες. Όσον αφορά στα υπόλοιπα κράτη μέλη, η εικόνα φαίνεται ετερογενής, με σημαντικές αυξήσεις στο Λουξεμβούργο (38%), στην Ουγγαρία (26%) και στη Δανία (23%) και μεγάλες μειώσεις στην Κροατία (-33%), στη Σκωτία (-32%), στη Λετονία, στη Σλοβακία (και στις δύο χώρες -30%), καθώς και στη Μάλτα (-27%).

Εξάλλου, σύμφωνα πάλι με την Eurostat, ο αριθμός των περισσότερων τύπων εγκλημάτων που καταγράφηκαν από την Αστυνομία στις 28 χώρες μέλη της Ε.Ε μεταξύ των ετών 2008 - 2012 μειώθηκε, όπως και τα εγκλήματα που συνδέονται με διακίνηση ναρκωτικών, ληστείες και σοβαρά εγκλήματα, τα οποία επίσης μειώθηκαν κατά ένα ποσοστό της τάξης 4%-10%. Κατά την ίδια περίοδο, ο αριθμός των κλοπών οχημάτων μειώθηκε σημαντικά (-37%). Αντίθετα, μια κατηγορία εγκλήματος με ανοδική τάση σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat

είναι οι διαρρήξεις σπιτιών. Σε σύγκριση με το 2007, το 2012 αναφέρθηκαν 14% περισσότερα κρούσματα διαρρήξεων σπιτιών.

Τελειώνοντας, πρέπει να αναφερθεί ότι ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίδεται στις συγκρίσεις. Σύμφωνα με την Eurostat οι συγκρίσεις των στατιστικών στοιχείων σχετικά με την εγκληματικότητα μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε. θα πρέπει κανονικά να επικεντρώνονται στις διαχρονικές τάσεις και όχι να αντιπαρά τίθενται απευθείας τα ποσοστά κάθε χώρας ανά έτος, δεδομένου ότι τα στοιχεία αυτά μπορεί να επηρεάζονται ενδεχομένως από μια σειρά διαφορετικών παραγόντων, όπως είναι τα διάφορα επίπεδα ποινικοποίησης της κάθε χώρας, η αποτελεσματικότητα των συστημάτων ποινικής δικαιοσύνης κ.α. Τα στοιχεία που προβλήθηκαν αντικατοπτρίζουν την ποικιλομορφία της αστυνόμευσης και των νομικών συστημάτων εντός της Ε.Ε. και τα εθνικά δεδομένα συγκεντρώθηκαν για να παράσχουν εκτιμήσεις για την Ε.Ε. στο σύνολό της με σκοπό τον εντοπισμό των γενικών τάσεων (Eurostat 2015).

3.2 Εγκληματικότητα και Οικονομικές Αλλαγές Παγκοσμίως

Το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών κατά των Ναρκωτικών και του Εγκλήματος (UNODC), ως μέρος της Global Pulse του ΟΗΕ, διεξήγαγε έρευνα (2011) βάσει της οποίας μελέτησε κατά πόσον οι αλλαγές που τελούνται με την πάροδο του χρόνου σε συγκεκριμένους τύπους εγκλημάτων σε 15 χώρες (Αργεντινή, Βραζιλία, Καναδά, Κόστα Ρίκα, Ελ Σαλβαδόρ, Ιταλία, Τζαμάικα, Λετονία, Μαυρίκιο, Μεξικό, Φιλιππίνες, Πολωνία, Ταϊλάνδη, Τρινιδάδ, Τομπάγκο και Ουρουγουάη) μπορεί να σχετίζονται με τις οικονομικές αλλαγές. Κατά την έρευνα λήφθηκε επίσης υπόψη η πορεία της οικονομικής ύφεσης κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης 2008/2009, η ικανότητα παροχής στοιχείων του εγκλήματος από την αστυνομία και η ευρεία γεωγραφική κατανομή.

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας στατιστικής μοντελοποίησης, έγκλημα ορίστηκε ως μεταβλητή και οικονομικά στοιχεία των αποτελεσμάτων ως ανεξάρτητη μεταβλητή. Το μοντέλο δεν χρησιμοποιήθηκε για να διερευνήσει την αντίστροφη σχέση, δηλαδή αν οι

αλλαγές στο έγκλημα θα μπορούσαν επίσης να βοηθήσουν να επεξηγηθούν τα οικονομικά αποτελέσματα.

Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, τόσο σε καιρούς οικονομικής κρίσης, όσο και σε καιρούς μη κρίσης, οικονομικοί παράγοντες έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη των τάσεων του εγκλήματος. Τουλάχιστον για ένα τύπο εγκλήματος έγινε στατιστική μοντελοποίηση αφού εντοπίστηκε οικονομικά προγνωστικός δείκτης για τουλάχιστον δώδεκα χώρες από το σύνολο των δεκαπέντε χωρών που εξετάστηκαν, ενώ σε έντεκα από τις δεκαπέντε χώρες που εξετάστηκαν, φάνηκε ότι οι οικονομικοί παράγοντες κατά την περίοδο 2008/2009 σχετίζονται με τις αλλαγές στην εγκληματικότητα. Επίσης, παρατηρήθηκε αύξηση έως και διπλασιασμός εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας, (όπως αδικήματα ληστείας). Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, παρατηρήθηκαν επίσης αυξήσεις σε αδικήματα ανθρωποκτονίας και κλοπών αυτοκινήτων.

Η ανάλυση των δεδομένων και των στατιστικών μοντέλων κατέδειξαν ότι οι αλλαγές σε οικονομικούς παράγοντες που σχετίζονται με τις αλλαγές στην εγκληματικότητα σε οκτώ από τις έντεκα υπό «κρίση» χώρες, οδήγησαν σε έγκλημα κατά τη διάρκεια της κρίσης.

Για κάθε χώρα/πόλη αναλύθηκε μια σειρά από επιμέρους εγκλήματα και οικονομικές μεταβλητές. Σε όλους τους συνδυασμούς, υπήρξε σημαντική συσχέτιση της τάξης του 47% μεταξύ ενός οικονομικού παράγοντα και ενός τύπου εγκλήματος. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι η σχέση μεταξύ του εγκλήματος και της οικονομίας δεν είναι κατ' ανάγκη μονής κατεύθυνσης. Ενώ υπάρχουν θεωρητικά επιχειρήματα ότι οι αλλαγές στις οικονομικές συνθήκες ενδέχεται να επηρεάσουν το έγκλημα, εντούτοις το ίδιο το έγκλημα έχει επιπτώσεις από τα οικονομικά και αναπτυξιακά αποτελέσματα, π.χ. τα πολύ υψηλά επίπεδα βίαιης εγκληματικότητας αποθαρρύνουν τις επενδύσεις (United Nations Global Pulse 2011: 4).

Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, σε καμία περίπτωση κατά τη διάρκεια μιας περιόδου οικονομικής δυσπραγίας δεν παρατηρήθηκε μείωση της εγκληματικότητας, ενώ η

οικονομική κρίση μπορεί να αυξήσει τα κίνητρα των πολιτών να συμμετάσχουν σε παράνομες συμπεριφορές. (United Nations Global Pulse 2011:4).

Κεφάλαιο 4

Οικονομική Ύφεση και Εγκληματικότητα στην Κύπρο

Η οικονομική κρίση που έπληξε όλες τις χώρες του κόσμου δεν άφησε ανεπηρέαστο ως γνωστόν και την Κύπρο. Στο νησί, άρχισε να κάνει εμφανή τα σημάδια της από το 2009 και ιδιαίτερα το 2010. Όσον αφορά στα εγκληματικά φαινόμενα σε σχέση με την οικονομική ύφεση, δεν έχει εντοπιστεί σχετική βιβλιογραφία για τα κυπριακά δεδομένα και έρευνες που να εφαρμόζουν οικονομετρικές τεχνικές και εκτιμήσεις, εκτός από κάποιες μελέτες.

Στην παρούσα πτυχιακή διατριβή αναλύονται στατιστικοί πίνακες για την κατάσταση της εγκληματικότητας, αλλά και της ανεργίας πριν και κατά την περίοδο της κρίσης στην οικονομία στην Κύπρο (2010-2012).

Επίσης, μελετούνται και άλλοι παράγοντες, οι οποίοι συνέβαλαν στην αύξηση της εγκληματικότητας στο νησί, όπως είναι η μετανάστευση (νόμιμη ή μη), η διάνοιξη των οδοφραγμάτων το 2003 και η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. το 2004.

4.1 Ιστορική Αναδρομή της Οικονομικής Κρίσης

Ιστορικά η κυπριακή οικονομία χαρακτηριζόταν από σημαντικό βαθμό ανάπτυξης, ο οποίος συγκαταλεγόταν ανάμεσα στους υψηλότερους από τις χώρες της Ανατολικής Μεσογείου. Παρόλο που η τουρκική εισβολή ήταν ένα μεγάλο πλήγμα για το νησί, εντούτοις η Κύπρος κατάφερε να ορθοποδήσει οικονομικά και να βγει αλώβητη, ακολουθώντας ανοδική πορεία στα οικονομικά της ζητήματα. Μέχρι το τέλος της προηγούμενης δεκαετίας, η οικονομία της χώρας μας χαρακτηριζόταν από μακροοικονομική σταθερότητα. Μέχρι το 2008 ήταν μια χώρα με χαμηλά ποσοστά ανεργίας και με συνεχή ανάπτυξη. Το 2009 όμως, άρχισαν να

κάνουν την εμφάνισή τους τα πρώτα σημάδια της κρίσης αφού η οικονομία συρρικνώθηκε κατά 1.67%. Ακολούθως, από το 2010 υπήρξε χαμηλή ανάπτυξη (1.14% και 0.48%), όπως εκτιμάται λόγω της διεθνούς συγκυρίας της οικονομικής κρίσης και άλλων παραγόντων (Κωνσταντίνου 2013: 5).

Από την αρχή της δεκαετίας που διανύουμε ξεκίνησε το κατρακύλισμα, με αποκορύφωμα το 2013, με το κλείσιμο της «Λαϊκής Τράπεζας». Ήδη, από τον Σεπτέμβριο του 2011, η κυπριακή οικονομία υποβαθμίστηκε από όλους τους μεγάλους οίκους αξιολόγησης, με αποτέλεσμα να γίνουν ιδιαίτερα αισθητά τα σημάδια της οικονομικής κρίσης. Σύμφωνα με στοιχεία του Κυπριακού Πρακτορείου Ειδήσεων (ΚΥ.ΠΕ, 2012) το δημόσιο έλλειμμα το 2011 στην Κύπρο ανήλθε σε απόλυτους αριθμούς σε €1.110.000.000, έναντι €920.000.000 το 2010. Το ποσοστό του ΑΕΠ το 2011 κυμάνθηκε στο 6,3% από 5,3% επί του ΑΕΠ το 2010, ενώ το δημόσιο χρέος έφτασε τα €12.720.000 από €10.653.000 το 2010. Σε ποσοστό επί του ΑΕΠ ανήλθε στο 71,1% από 61,3% επί του ΑΕΠ το 2010. Αναφορικά με τα δημόσια έσοδα της χώρας, όπως προκύπτει, το 2011 μειώθηκαν ελαφρώς στο 41,0% του ΑΕΠ από 41,1% το 2010 (ΚΥ.ΠΕ, 2012). Η ύφεση της οικονομίας κατά το 2012 υπήρξε η μεγαλύτερη οικονομική κρίση που γνώρισε ποτέ η Κυπριακή Δημοκρατία (Eurostat 2015).

Στις 30 Νοεμβρίου, 2012, συμφωνήθηκαν μεταξύ Κυβέρνησης και Τρόικας, όροι διάσωσης της κυπριακής οικονομίας, η οποία περιελάμβανε λήψη μέτρων, όπως περικοπές μισθών, κοινωνικές παροχές, επιπλέον φορολόγηση ειδών πολυτελείας, καυσίμων, τυχερών παιχνιδιών κλπ. Τα συμφωνηθέντα υλοποιήθηκαν κατά την 25^η Μαρτίου, 2013 οπότε και ένα νέο κτύπημα απειλεί την κυπριακή οικονομία. Το βράδυ της 25^{ης} Μαρτίου, κάτι που θα μείνει στην ιστορία, αποφασίστηκε από το Eurogroup (Σύννοδος Κορυφής των Υπουργών Οικονομικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, το «κούρεμα» των καταθέσεων που υπερέβαιναν τα 100.000 ευρώ στη Λαϊκή Τράπεζα, καθώς επίσης και η συγχώνευση της Λαϊκής Τράπεζας και της Τράπεζας Κύπρου (Ekathimerini 2013: παρ. 5).

Ακολούθησε σύγχυση για περίοδο περίπου δύο εβδομάδων, όπου παρέμειναν κλειστές οι Τράπεζες, ενώ οι καταθέτες δεν μπορούσαν να αποσύρουν χρήματα, δεν μπορούσαν να

διεκπεραιωθούν τραπεζικές εντολές, να γίνουν εμπορικές συναλλαγές λόγω της οικονομικής αβεβαιότητας που επικρατούσε, ενώ μετά τις τελευταίες εξελίξεις, οι Ρώσοι ιδιοκτήτες υπεράκτιων εταιρειών στην κυπριακή χώρα αποσύρουν τα κεφάλαιά τους. Οι συνέπειες πολλές σε πάρα πολλούς τομείς. Είναι ένας από αυτούς και η αύξηση της ανεργίας και της εγκληματικότητας;

4.2 Πρόσφατη Οικονομική Κρίση και Ανεργία στην Κύπρο

Τα αίτια της οικονομικής ύφεσης στην Κύπρο πρέπει να αναζητηθούν αφενός μεν στις πολιτικές που εφαρμόστηκαν στο νησί και στο χειρισμό της οικονομίας μέχρι το 2010 που έγιναν εμφανή τα σημάδια της, αλλά και στη διεθνή συγκυρία της οικονομικής κρίσης που τα ανέδειξε με πιο έντονο τρόπο.

Στο σημείο αυτό παρατίθεται ο πίνακας 3 με τους δείκτες της ανεργίας στην Κύπρο μεταξύ των ετών 2002-2013, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία που βρίσκονται αναρτημένα στην ιστοσελίδα της Eurostat. Μέσα από τον πίνακα αυτό φαίνεται η πορεία των δεικτών της ανεργίας με το πέρασμα του χρόνου και ιδιαίτερα κατά την περίοδο της πρόσφατης οικονομικής κρίσης στην Κύπρο.

Έτος	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ποσοστό ανεργίας (%)	3,5	4.1	4.6	5.3	4.6	3.9	3.7	5.4	6.33	7.9	11.9	15.9

Πίνακας 3. Ποσοστό ανεργίας στην Κύπρο μεταξύ των ετών 2002-2013

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 3, το ποσοστό ανεργίας στην Κύπρο, μεταξύ των ετών 2002-2013 έχει αυξητική τάση με αποκορύφωμα την πενταετία 2009-2013 (5,4%-15,9%), που διπλασιάστηκε και τριπλασιάστηκε σε σύγκριση με τα έτη 2007 και 2008 που ήταν 3,9% και 3,7% αντίστοιχα. Κατά το 2010-2012 που εμφανίστηκε η οικονομική κρίση, το ποσοστό ανεργίας σχεδόν διπλασιάστηκε, αγγίζοντας το 11,9% το 2012.

4.3 Πρόσφατη Οικονομική Κρίση και Εγκληματικότητα στην Κύπρο

Η αλλαγή στα εγκληματολογικά δεδομένα της Κύπρου κατά την περίοδο της πρόσφατης οικονομικής κρίσης γίνεται αντιληπτή με την αντιπαράθεση επίσημων στατιστικών στοιχείων, που λήφθηκαν από το Γραφείο Ανάλυσης και Στατιστικής της Αστυνομίας Κύπρου και αφορούν στην εγκληματικότητα στην Κύπρο. Ακολουθεί στατιστική απεικόνιση αδικημάτων που συμπεριλαμβάνονται στο σοβαρό έγκλημα κατά αδίκημα και τις μικροπαραβάσεις κατά επαρχία.

4.3.1 Σοβαρό έγκλημα

Στον πίνακα 4 πιο κάτω παρουσιάζονται τα στοιχεία που αφορούν στο σοβαρό έγκλημα στην Κύπρο μεταξύ των ετών 2006-2013.

Αδικήματα	2006	2007	2008	2009	2010	2111	2012	2013
Φόνοι	14	11	9	19	7	8	19	11
Απόπειρες φόνων	12	11	13	19	11	13	12	8
Βιασμοί	29	19	34	27	36	38	25	18
Απόπειρες βιασμών	1	----	----	3	2	2	2	1
Εμπρησμοί/ Απόπειρες	133	167	187	204	171	163	211	234
Ληστείες και Εκβιασμοί	80	74	71	142	156	137	173	149
Ναρκωτικά	653	875	779	706	851	936	1.030	996
Απόπειρα καταστροφής περιουσίας με εκρηκτικές ύλες	36	40	33	51	54	52	53	40
Διαρρήξεις	3.068	2.642	2.587	2.504	3.232	3.379	2.953	2.676
Κλοπές	1.606	1.667	1.405	1.285	1.670	1.687	1.550	1.245
Άλλα σοβαρά εγκλήματα	2.290	2.051	2.210	2.134	2.197	2.011	1.945	1.711
ΟΛΙΚΟ	7.293	7.923	7.557	7.094	8.387	8.426	7.973	7.089

Πίνακας 4. Σοβαρό Έγκλημα στην Κύπρο μεταξύ των ετών 2006-2013.

Αναλύοντας τα στατιστικά στοιχεία του Πίνακα 4 παρατηρούμε ότι σε σύγκριση με το 2009 κατά το 2010, εκτός από τα εγκλήματα κατά προσώπου (φόνοι, απόπειρες φόνων) και υποθέσεις εμπρησμών και απόπειρες εμπρησμών που παρουσίασαν μείωση, το σοβαρό έγκλημα παρουσίασε αύξηση. Ιδιαίτερα αυξητική τάση καταγράφηκε στα εγκλήματα κατά περιουσίας (κλοπές, διαρρήξεις) και τις ληστείες. Κατά το 2009 οι υποθέσεις ληστειών διπλασιάστηκαν και από 71 που ήταν το 2008, ανήλθαν στις 142 και τις 156 το 2010. Όσον αφορά στο σοβαρό έγκλημα, κατά το 2011 παρέμεινε περίπου στα ίδια επίπεδα με το 2010, εκτός από τις υποθέσεις εμπρησμών και απόπειρας εμπρησμών, που παρουσίασαν μείωση. Το 2012 παρουσιάζεται ξανά αύξηση σε υποθέσεις εμπρησμών και απόπειρες, ληστείες και εκβιασμούς, ενώ οι βιασμοί και οι διαρρήξεις και κλοπές παρουσιάζουν ξανά μείωση. Κατά το 2013 το σοβαρό έγκλημα παρουσιάζει μείωση. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Πίνακα 4, μεταξύ των ετών 2010-2011, το σοβαρό έγκλημα αυξήθηκε κατά 20%, ενώ στις διαρρήξεις, κλοπές και ληστείες, υπήρχε αύξηση της τάξης του 30%.

Αξίζει να σημειωθεί ότι αυξητική τάση έχουν οι υποθέσεις ναρκωτικών, με εξαίρεση το 2009 και 2013 που παρουσιάστηκε μείωση. Επίσης, ο αριθμός των φόνων κατά το 2009 και το 2012 αυξήθηκε κατακόρυφα. Αυτό όμως δεν μπορεί να αποδοθεί σε οικονομικά αίτια χωρίς να εντοπιστούν και αναλυθούν τα κίνητρα που όπλισαν το χέρι των δραστών.

4.3.2 Μικροπαραβάσεις

Αντιθέτως με την τάση του σοβαρού εγκλήματος, κατά τις υπό μελέτη χρονολογίες 2010-2012, τα μικροαδικήματα παγκύπρια και κατά επαρχία παρουσιάζουν αυξομείωση, όπως φαίνεται στον Πίνακα 5.

Επαρχία	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Λευκωσία	2.561	2.355	2.289	2.604	2.906	3.167	3.148	3.090
Λεμεσός	2.612	2.894	3.191	3.539	3.969	3.743	3.305	2.625
Λάρνακα	1.953	1.896	1.939	1.608	1.452	1.524	1.517	1.434
Πάφος	2.116	2.371	3.593	3.097	3.014	2.895	2.705	1.990
Αμμόχωστος	1.477	1.594	1.294	1.479	1.358	2.848	2.274	1.539
Μόρφου	177	117	119	212	176	155	120	126
ΟΛΙΚΟ	10.986	11.227	12.425	12.539	12.965	14.332	13.069	10.804

Πίνακας 5. Μικροπαραβάσεις μεταξύ των ετών 2006-2013 στην Κύπρο.

Αναλύοντας τον Πίνακα 5 που αφορά στα μικροαδικήματα την περίοδο 2006-2013 κατά επαρχία, φαίνεται ξεκάθαρα ότι η πορεία τους εμφανίζει αύξηση και μετά ανεπαίσθητη μείωση και скаμπανεβάσματα. Κατά το 2010 σε τρεις από τις έξι επαρχίες που εμφανίζονται στον Πίνακα, παρατηρείται αύξηση υποθέσεων μικροπαραβάσεων. Το ίδιο και το 2011 καταγράφεται αύξηση σε τρεις επαρχίες, με εξαίρεση την επαρχία Αμμοχώστου που το ποσοστό σχεδόν διπλασιάζεται.

Αξίζει να σημειωθεί όμως ότι, κύρια αιτία της αύξησης των μικροπαραβάσεων κατά την τελευταία δεκαετία δεν είναι η οικονομική κρίση, αλλά όπως φαίνεται, οι αλλαγές της νομοθεσίας και η εισαγωγή νέων νόμων, μαζί με τις οργανωμένες εκστρατείες και εντατικές προσπάθειες από την αστυνομία για την εφαρμογή των νόμων αυτών (Κόκκινος 2014).

4.4 Άλλοι Παράγοντες που Επηρεάζουν το Έγκλημα στην Κύπρο

Η αυξητική αυτή τάση του εγκλήματος στην Κύπρο φαίνεται ότι επηρεάζεται και από άλλους παράγοντες, πέραν της οικονομικής κρίσης, όπως φαίνεται από και από στοιχεία που παρατίθενται ακολούθως.

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία το Γραφείου Ανάλυσης και Στατιστικής της Αστυνομίας, ο συνολικός αριθμός των εγκλημάτων (σοβαρά και μικροπαραβάσεις) που καταγράφηκαν μεταξύ των ετών 2003-2012, δείχνει μια αργή αλλά σταθερή αυξητική τάση. Ξεκινώντας από 17.741 υποθέσεις το 2003 έφθασε το 2012 στις 21.042, ενώ ο μέγιστος αριθμός υποθέσεων καταγράφηκε το 2011 με 22.758 περιπτώσεις.

Σημαντικό παράγοντα στην αύξηση της εγκληματικότητας φαίνεται ότι έπαιξε το άνοιγμα των σημείων διέλευσης από και προς τις κατεχόμενες και ελεύθερες περιοχές στις 23 Απριλίου 2003, δεδομένου ότι διευκόλυνε την κυκλοφορία των εγκληματιών τόσο από την ελληνοκυπριακή όσο και την τουρκοκυπριακή κοινότητα. Ως συνέπεια για παράδειγμα του ανοίγματος των Οδοφραγμάτων και της ευκολίας που τα ναρκωτικά μεταφέρονται από τις κατεχόμενες στις ελεύθερες περιοχές, είναι ο αριθμός των καταγεγραμμένων περιπτώσεων

ναρκωτικών, οι οποίες κατά το 2003 κορυφώθηκαν από 475 υποθέσεις σε 1,032 περιπτώσεις το 2012 (Κόκκινος 2014).

Επίσης, η Κύπρος στο πρόσφατο παρελθόν λόγω της οικονομικής άνθησης που την χαρακτήριζε, είχε μετατραπεί σε χώρα μόνιμης εγκατάστασης χιλιάδων οικονομικών μεταναστών και πολιτικών προσφύγων, ενώ λόγω της γεωγραφικής της θέσης, αποτελούσε ελκυστικό προορισμό. Όπως φαίνεται λόγω της μαζικής καθόδου μεταναστών, οι οποίοι άρχισαν να εργάζονται με σχετικά υψηλούς μισθούς και σε συνδυασμό με την πρόσφατη οικονομική ύφεση, οι θέσεις εργασίας μειώθηκαν σημαντικά και αυξήθηκε το ποσοστό των ανέργων, αλλά και το έγκλημα με εμπλεκόμενους αλλοδαπούς (Τινιόζου 2011). Από το 2009 όμως και μετά, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της Υπηρεσίας Αλλοδαπών και Μετανάστευσης όπως παρουσιάζονται στην επίσημη ιστοσελίδα της Αστυνομίας, καταγράφεται πτωτική τάση στην κινητοποίηση αλλοδαπών να μεταναστεύσουν στην Κύπρο. Αυτό θα μπορούσε επίσης να οφείλεται στην παγκόσμια οικονομική κρίση που εμφανίστηκε το 2008 σε συνδυασμό με το υψηλό ποσοστό ανεργίας της χώρας και την οικονομική κατάσταση της Κύπρου.

Εξάλλου, η Κύπρος υπέστη μαζικές μετακινήσεις πληθυσμών μετά την ένταξη της στην Ε.Ε. το 2004. Η μετακίνηση ευρωπαϊών κατοίκων διαμέσου των ευρωπαϊκών χωρών, σε συνδυασμό με το φαινόμενο της μετανάστευσης (νόμιμης ή παράνομης), συνέβαλε όχι μόνο στην ανακατάταξη του πληθυσμού του νησιού, αλλά και στην εγκληματικότητα γενικότερα (Κόκκινος 2014).

Έτσι λοιπόν, το άνοιγμα των σημείων διέλευσης το 2003, η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004 και η παγκόσμια οικονομική κρίση έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην αύξηση της εγκληματικότητας.

Κεφάλαιο 5

Αποτελέσματα Έρευνας

Η εγκληματικότητα δεν είναι ένα σύγχρονο φαινόμενο, αλλά ένα φαινόμενο που υπάρχει από καταβολής του κόσμου και δεν μπορεί να εκλείψει. Μέσα από μια απλή ανασκόπηση στο κοντινό και μακρινό παρελθόν, παρατηρείται ότι διαμέσου των αιώνων καταγράφονται διάφορα είδη εγκλημάτων, τα οποία μεταβάλλονται ανάλογα με την εποχή, την κοινωνία, τις τεχνολογικές εξελίξεις και την οικονομική αστάθεια με ρίζες σε πολυποίκιλους παράγοντες. Οι ανθρώπινες ανάγκες με το πέρασμα του χρόνου, αλλά και ανάλογα με την κάθε χώρα, μεταβάλλονται και αντιστοίχως αλλάζουν τα όρια και ο τρόπος προστασίας των αγαθών. Μια πράξη που σήμερα είναι έγκλημα, αύριο μπορεί να μην είναι και αντιστρόφως μια πράξη που σήμερα δεν είναι, αύριο μπορεί να είναι (Κονταξής 2009: 3).

Αυτό που μπορεί να γίνει με την εγκληματικότητα είναι να διακυμανθούν οι δείκτες της με το πέρασμα του χρόνου και αυτό εξαρτάται βέβαια, από διάφορους παράγοντες, όπως επεξηγείται στη συνέχεια.

5.1 Ανάλυση Στοιχείων που Προέκυψαν για την Εγκληματικότητα και την Ανεργία

Από τα στοιχεία που προέκυψαν από τη μελέτη, φαίνεται ότι κατά τη διάρκεια της πρόσφατης παγκόσμιας οικονομικής κρίσης το 2008 και ιδιαίτερα μετά το 2009 σε όλες σχεδόν τις ευρωπαϊκές χώρες παρατηρήθηκε αύξηση των ποσοστών ανεργίας. Αυξημένα ποσοστά ανεργίας όμως στον ευρωπαϊκό χώρο, παρόμοια με αυτά κατά τη διάρκεια της οικονομικής ύφεσης, παρατηρούνται και μεταξύ του 2002-2004, που δεν υπήρχε οικονομική κρίση, κάτι το οποίο όμως δεν παρατηρείται να γίνεται με την εγκληματικότητα.

Όσον αφορά στην εγκληματικότητα, τα στατιστικά στοιχεία δείχνουν ότι σε χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, Σουηδία και Γαλλία, το 2007-2012 υπάρχουν αρκετά υψηλά ποσοστά εγκληματικότητας σε αναλογία πληθυσμού, ενώ το ποσοστό ανεργίας την ίδια περίοδο αυξάνεται σε μικρό ποσοστό κατά 2%-2,5%. Σε σύγκριση δηλαδή με τα ποσοστά ανεργίας η εγκληματικότητα είναι ιδιαίτερα αυξημένη.

Όσον αφορά στη Γερμανία, είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι η ανεργία κατά την περίοδο της οικονομικής ύφεσης μειώνεται, ενώ τα ποσοστά εγκληματικότητας της είναι ψηλά. Εξάλλου, στην Ισπανία κατά το 2008-2012 καταγράφηκε μεγάλη αυξητική τάση στην ανεργία (11,3% - 24,8%), ενώ τα ποσοστά του εγκλήματος ακολουθούν καθοδική τάση. Το ίδιο συμβαίνει και με τη Λεττονία, όπου το 2008-2010 αυξήθηκε η ανεργία (7,7%-19,5%) ενώ το έγκλημα μειώθηκε. Το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας από όλη την Ευρώπη έχει η Ολλανδία (2008: 3,1% και 2010: 4,5%), ενώ κατά την εν λόγω περίοδο, τα ποσοστά εγκληματικότητας της είναι αυξημένα, παρόλο που στη συνέχεια, ακολουθούν καθοδική πορεία.

Εξάλλου, μέσα από στατιστική ανάλυση και επεξεργασία των δεδομένων του Πίνακα 2 για τις εννέα χώρες της Ε.Ε που εντοπίστηκε αύξηση της εγκληματικότητας κατά την περίοδο της οικονομικής ύφεσης 2008-2012, φαίνεται ότι η ανεργία ακολουθεί περίπου τους ίδιους ρυθμούς. Στο Βέλγιο υπάρχει μικρή αύξηση ανεργίας, σε αντίθεση με την Βουλγαρία, όπου παρατηρείται μεγάλη αύξηση κατά 5,5 ποσοστιαίες μονάδες. Όσον αφορά στην Κύπρο η ανεργία αυξήθηκε ραγδαία με αποτέλεσμα να τετραπλασιαστεί, ενώ στη Λιθουανία η ανεργία τριπλασιάστηκε μέχρι το 2010 και μετά ακολούθησε καθοδική τάση. Στο Λουξεμβούργο τα ποσοστά ανεργίας παραμένουν σε σταθερό επίπεδο, ενώ στην Πολωνία, Ουγγαρία, Σλοβενία και Σουηδία παρατηρείται αύξηση της ανεργίας.

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της Eurostat κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης μεταξύ του 2008-2012 στις χώρες της Ε.Ε, ο αριθμός των περισσότερων τύπων εγκλημάτων μειώθηκε, όπως και τα εγκλήματα που συνδέονται με διακίνηση ναρκωτικών, ληστείες και

σοβαρά εγκλήματα, τα οποία επίσης μειώθηκαν κατά ένα ποσοστό της τάξης 4%-10%. Επίσης, κατά την ίδια περίοδο, ο αριθμός των κλοπών οχημάτων μειώθηκε σημαντικά (-37%). Αντίθετα, κατηγορία εγκλήματος με ανοδική τάση είναι οι διαρρήξεις σπιτιών.

Επίσης, όσον αφορά στην έρευνα του ΟΗΕ, από την ανάλυση των στατιστικών μοντέλων του Πίνακα 3 εντοπίστηκε ότι οι αλλαγές σε οικονομικούς παράγοντες σε οκτώ από τις έντεκα υπό «κρίση» χώρες, οδήγησαν σε έγκλημα κατά τη διάρκεια της κρίσης, ενώ σε έντεκα από τις χώρες που εξετάστηκαν, φάνηκε ότι οι οικονομικοί παράγοντες σχετίζονται με τις αλλαγές στην εγκληματικότητα. Εξάλλου, τα ευρήματα της έρευνας δείχνουν αύξηση έως και διπλασιασμό εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας, (όπως αδικήματα ληστείας), καθώς και αυξήσεις σε αδικήματα ανθρωποκτονίας και κλοπών αυτοκινήτων σε ορισμένες περιπτώσεις. Τα ευρήματα της εν λόγω έρευνας είναι διαφοροποιημένα όμως από τα ευρήματα που αφορούν κατά κύριο λόγο τις χώρες της Ε.Ε με κοινό όμως σημείο την αύξηση των εγκλημάτων περιουσίας κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης.

Όσον αφορά στους δείκτες εγκληματικότητας στην Κύπρο, μέσα από την προσπάθεια συσχέτισης των μεταβλητών που μελετήθηκαν φαίνεται ότι το 2010 υπήρξε αύξηση της εγκληματικότητας σε ορισμένα μόνο εγκλήματα, τα ποσοστά όμως είναι στα επίπεδα του 2006 που η Κύπρος δεν μαστιζόταν από κρίση και τα ποσοστά ανεργίας ήταν πολύ χαμηλά, σε σύγκριση με το 2008-2013 που τετραπλασιάστηκαν.

Επιπρόσθετα, από την ανάλυση του σοβαρού εγκλήματος, παρατηρείται ότι κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης στην Κύπρο, τα εγκλήματα κατά περιουσίας (κλοπές, διαρρήξεις) αυξήθηκαν, ενώ καταγράφηκε μείωση στα εγκλήματα κατά πρόσωπου (ανθρωποκτονίες, βιασμοί, βίαιες επιθέσεις), με εξαίρεση τις ληστείες και εκβιασμούς που σε σύγκριση με άλλες χρονιές, μεταξύ των ετών 2009-2012 παρατηρήθηκε αύξηση, ενώ το 2013 παρουσιάστηκε ξανά μείωση.

5.2 Παράγοντες που Ευθύνονται για την Αυξομείωση των Δεικτών της Εγκληματικότητας

Όπως προκύπτει οι μεταβολές στα ποσοστά της εγκληματικότητας δεν οφείλονται μόνο στην οικονομική ύφεση, αλλά επηρεάζονται και από μια σειρά άλλων παραγόντων, οι οποίοι είναι ευνοϊκοί στην αυξομείωση του εγκλήματος (Eurostat 2015).

Μεταξύ των παραγόντων αυτών είναι, η πληθυσμιακή και δημογραφική δομή μιας κοινωνίας. Το μέγεθος του πληθυσμού και οι κατηγορίες των ανθρώπων που είναι συγκεντρωμένες ειδικά στα μεγάλα αστικά κέντρα, τα οποία είναι απρόσωπα, διευκολύνουν τους πιθανούς δράστες με διάφορους τρόπους (Δελλαδέτσιμας 2009: 50-55). Στο ποσοστό της εγκληματικότητας επίσης επιδρά η ύφεση στο έγκλημα και η επιρρέπεια του πληθυσμού, κυρίως νεαρών αντρών. Υπάρχουν μελέτες, οι οποίες επιβεβαιώνουν ότι σε κοινωνίες όπου υπάρχει μεγάλο ποσοστό νεαρών τα κρούσματα εγκληματικότητας εμφανίζονται αυξημένα.

Μια άλλη παράμετρος μπορεί να θεωρηθεί η αθρόα μετανάστευση προσώπων, η λαθρομετανάστευση και μετανάστευση πολιτικών και οικονομικών προσφύγων σε μια χώρα. Η συγκέντρωση ατόμων διαφορετικών εθνών και φύλων σε μια συγκεκριμένη κοινότητα, μπορεί να γεννήσει το φαινόμενο του ρατσισμού, θρησκευτικών προκαταλήψεων, φυλετικών διακρίσεων και κοινωνικού αποκλεισμού, με αποτέλεσμα να διαπράττονται ρατσιστικά και άλλα επεισόδια εις βάρος των μειονοτήτων. Τα προβλήματα που προκαλεί το φαινόμενο αυτό όπως η εγκληματικότητα, η ανεργία και οι συνέπειες τους, αποτελούν ικανούς λόγους να προκαλέσουν αισθήματα ξενοφοβίας που αναπόφευκτα οδηγούν σε βίαιες και ρατσιστικές εκδηλώσεις (Χλούπης 2005: 136). Όσον αφορά στους λαθρομετανάστες, και αυτοί πέραν του παράνομου της πράξης τους, της εκμετάλλευσης που τυγχάνουν από τους διακινητές τους και της θυματοποίησης τους, συμβάλλουν στην αύξηση της εγκληματικότητας (Χλούπης 2005: 123). Εξάλλου, η απασχόληση αριθμού παράνομων αλλοδαπών στερεί θέσεις εργασίας ή αναγκάζει το προσωπικό να περιορίζει τις διεκδικήσεις του μπροστά στο φόβο να υποκατασταθούν από φθηνό εργατικό δυναμικό, με αποτέλεσμα τη συμμετοχή σε εγκληματικές ενέργειες και πρόκληση αισθήματος

ανασφάλειας στους ντόπιους. Η παράνομη μετανάστευση επιφέρει βλάβη στην πολιτειακή εξουσία, αφού το κράτος δεν μπορεί να επιβάλλει αποτελεσματικά τη βούλησή του (Μπέκας 2008: 266). Αξίζει να σημειωθεί ότι οι αλλοδαποί στη Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Γερμανία που ζουν σε καθεστώς παρανομίας ή ημιπαρανομίας, ξεπερνούν τα 30.000.000 σε πληθυσμό πρώτης γενιάς, ενώ το 1/8 της Ιρλανδίας και της Ισπανίας και το 1/10 της Ολλανδίας, του Βελγίου και της Ελλάδας είναι αλλοδαποί (Κονταξής κ.α. 2009: 305).

Παράλληλα, το ποινικό σύστημα που είναι ξεχωριστό σε κάθε χώρα, αποτελεί μέτρο πρόληψης και αποτρεπτικό παράγοντα για την τέλεση εγκλημάτων. Όταν οι ποινές είναι αποτρεπτικές και παραδειγματικές και τα μέτρα απόδοσης της ποινικής δικαιοσύνης βασίζονται σε καταδικαστικές αποφάσεις δικαστηρίων, τότε αυτό αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα τέλεσης εγκλήματος. Η επιβολή ποινής αποτελεί το κυριότερο μέσο για την πραγμάτωση των σκοπών του ποινικού δικαίου και είναι μεγίστης σημασίας για το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης μιας χώρας (Καπαρδής 2009:284). Όταν οι ποινές δεν είναι αυστηρές, τα άτομα ενθαρρύνονται να συνεχίζουν να διαπράττουν εγκλήματα και συνήθως θεωρούν ότι δεν μπορούν να συλληφθούν και να τιμωρηθούν, αγνοώντας την πιθανότητα καταδίκης.

Εξάλλου, οι νέες πολιτικές της Αστυνομίας, όπως η επέκταση του Θεσμού του Αστυνομικού ή του Παρατηρητή της Γειτονιάς, οι συνεχείς περιπολίες, οι καινοτόμες πρακτικές με έξυπνη αστυνόμευση, τα μέτρα επιβολής του νόμου και οι νέες μέθοδοι και μηχανισμοί πρόληψης και καταστολής του εγκλήματος σε συνάρτηση με την αυξανόμενη δράση των διωκτικών αρχών, όπως καταγγελίες, σύλληψη και άμεση προσαγωγή παρανομούντων ενώπιον δικαστηρίων, ωθούν στη μείωση του εγκλήματος. Ο Αρχηγός Αστυνομίας Κύπρου κ. Ζαχαρίας Χρυσοστόμου τόνισε ότι κάποιες παραδοσιακές μορφές αστυνόμευσης αδυνατούν πλέον να περιορίσουν το έγκλημα και με την αντικατάσταση του μοντέλου αυτού με ένα νέο καινοτόμο μοντέλο που περιλαμβάνει τα πιο πάνω, επιτυγχάνεται μια σύγχρονη και αποτελεσματική Αστυνομία με τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα στην πάταξη του εγκλήματος (Χρυσοστόμου 2015). Σε περίπτωση που η Αστυνομία δεν λειτουργεί σε

επαγγελματικό πλαίσιο για την πρόληψη, καταστολή και καταπολέμηση του εγκλήματος, δεν επιτυγχάνεται αποτέλεσμα.

Επιπρόσθετα, η οργανωμένη προσπάθεια ενημέρωσης και απόκτησης συνείδησης από το κοινό για την εφαρμογή των Νόμων και η ικανότητα του Κράτους να επιβάλλει το σεβασμό και να εδραιώνει αίσθημα εμπιστοσύνης και σιγουριάς στο κοινωνικό σύνολο για την ασφαλή άσκηση των δικαιωμάτων του, φαίνεται να λειτουργούν ανασταλτικά στην αύξηση της εγκληματικότητας, έστω και εάν υπάρχει οικονομική ύφεση (Παπαθεοδώρου 2005:87-92).

Όπως φαίνεται οι παράγοντες που ωθούν στη μείωση της εγκληματικότητας είναι αρκετοί, αλλά και οι αιτίες του εγκλήματος είναι πολύπλοκες. Οι ειδικοί σήμερα αποδέχονται ότι υπάρχουν βαθύτερα αίτια της εγκληματικότητας όπως, η γονική παραμέληση, η χαμηλή αυτοεκτίμηση, τα αυξημένα επίπεδα του στρες, οι ψυχικές ασθένειες, καθώς και η κατάχρηση αλκοόλ και ναρκωτικών ουσιών που είναι ευνοϊκοί παράγοντες που ωθούν στη τέλεση εγκλημάτων. Ωστόσο, μερικοί άνθρωποι απλά διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να γίνουν δράστες, λόγω διαφορετικών περιστάσεων (BBC 2014).

Κεφάλαιο 6

Επίλογος

Όπως προκύπτει από την παρούσα Πτυχιακή Διατριβή, η εγκληματικότητα υπήρχε και πριν από την εποχή της οικονομικής κρίσης, δεν είναι όμως ένα φαινόμενο, που λειτουργεί ανεξάρτητα από τις συνθήκες που επικρατούν σε μια κοινωνία, αλλά έχει στενή σχέση με αυτές, καθώς και με την πορεία των οικονομικών μιας χώρας. Σύμφωνα με μελέτες ένα άτομο μπορεί να μην εκδηλώσει ποτέ εγκληματική συμπεριφορά, παρά μόνο όταν υπάρχουν συγκεκριμένες συνθήκες και προϋποθέσεις. Έτσι, το έγκλημα σε μια κοινωνία υπάρχει συνεχώς και δεν μπορεί να εξαφανιστεί παντελώς, ενώ το θέμα είναι εάν αυξάνεται κατά την περίοδο της οικονομικής ύφεσης και ποιος είναι ο αντίκτυπος της οικονομικής ύφεσης στο έγκλημα, κάτι που τέθηκε και ως ερευνητικό ζήτημα.

6.1 Μικρή Αιτιατή Συσχέτιση μεταξύ Πρόσφατης Οικονομικής Ύφεσης και Εγκληματικότητας

Φτιάχνοντας το πάζλ της σχέσης μεταξύ πρόσφατης οικονομικής κρίσης και εγκληματικότητας, παρόλο που από τη μελέτη φαίνεται ότι υπάρχει κάποια αιτιατή συσχέτιση μεταξύ τους, εντούτοις, δεν υπάρχουν ξεκάθαρα και στατιστικά τεκμηριωμένα στοιχεία που να αποδίδουν επ' ακριβώς την αύξηση της εγκληματικότητας στην οικονομική ύφεση ή την ανεργία.

Παρόλο που στην εγκληματολογία υπάρχει μια μερίδα εγκληματολόγων που επιβεβαιώνουν τη σχέση μεταξύ της στέρησης και της εγκληματικότητας, θεωρώντας ότι όλα τα εγκλήματα έχουν οικονομικές επιπτώσεις και συνέπειες, εντούτοις δεν διαπιστώνεται πουθενά ότι οι διακυμάνσεις που εμφανίζονται διαχρονικά στους δείκτες των εγκληματικών ενεργειών και

στα μεγέθη των αδικημάτων, οφείλονται εξ ολοκλήρου στην οικονομική κρίση(Palmiotto κ.ά 2011:46-47).

Οι θεωρίες που διατυπώθηκαν, οι έρευνες που έγιναν και οι προσπάθειες που καταβλήθηκαν από ειδικούς για να ερευνηθούν τη συσχέτιση μεταξύ κοινωνικοοικονομικών παραγόντων και των εγκληματικών πράξεων, οδήγησαν σε διαφορετικά αποτελέσματα. Όπως φάνηκε από την εν λόγω εργασία, έχουν βρεθεί διαφορετικά αποτελέσματα σε παρόμοιες αναλύσεις, δίνοντας παράλληλα την ευκαιρία να διατυπωθούν νέες θεωρητικές απόψεις.

Έτσι, θα πρέπει μελλοντικά να γίνει εις βάθος και διαχρονική έρευνα ώστε να εξαχθούν σαφέστερα και ασφαλέστερα συμπεράσματα με στόχο να καταγραφούν επ' ακριβώς οι επιπτώσεις της πρόσφατης οικονομικής κρίσης στους δείκτες της εγκληματικότητας.

Επιπρόσθετα, η επιλογή των εξωγενών παραγόντων που ωθούν στην εγκληματικότητα πρέπει να γίνει πολύ προσεκτικά, βασισμένη στη βιβλιογραφική ανασκόπηση, αλλά και σε σωστά στατιστικά στοιχεία, ώστε να δοθεί η πραγματική εικόνα σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο σε μια χώρα.

Στο σημείο αυτό να σημειωθεί ότι το πραγματικό ποσοστό της εγκληματικότητας δεν μπορεί να καταγραφεί πλήρως λόγω αφανών εγκλημάτων, τα οποία ποτέ δεν βγαίνουν στην επιφάνεια, αφού δεν καταγγέλλονται. Υπάρχουν επίσης εγκληματικές ενέργειες που δύσκολα εντοπίζονται και ακόμα πιο δύσκολα στοιχειοθετούνται.

6.2 Επιπτώσεις σε Συγκεκριμένα Εγκλήματα

Από την παρούσα πτυχιική εργασία, φαίνεται ξεκάθαρα ότι, κατά τις περιόδους οικονομικής ύφεσης, στις πλείστες χώρες αυξάνονται τα ποσοστά ανεργίας και είναι κατανοητό ότι η μείωση του εισοδήματος, η αύξηση των τιμών των προϊόντων και η έλλειψη ρευστότητας στις αγορές, δημιουργούν άνιση κατανομή μεταξύ των εσόδων και εξόδων ενός νοικοκυριού. Για την αντιμετώπιση βασικών αναγκών της καθημερινότητας, τα

έσοδα δεν είναι αρκετά και τα έξοδα είναι πιο πολλά με αποτέλεσμα οι ανάγκες να μένουν ανικανοποίητες.

Επιπρόσθετα, όπως προκύπτει, η πρόσφατη οικονομική κρίση ανά το παγκόσμιο, δημιούργησε ευνοϊκό κλίμα παρανομίας στις χώρες που επηρεάστηκαν οικονομικά και ως εκ τούτου, ήταν αναπόφευκτο να μην επέλθει και αύξηση των δεικτών της εγκληματικότητας. Αυτό όμως όπως αποδείχθηκε, συνέβη κυρίως μόνο σε ορισμένα εγκλήματα κατά περιουσίας, όπως ληστείες, διαρρήξεις και κλοπές.

Το ίδιο συνέβη και στις Ευρωπαϊκές χώρες και την Κύπρο, όπου κατά την περίοδο της οικονομικής ύφεσης παρουσιάζεται κυρίως αύξηση στα αδικήματα κατά περιουσίας. Όσον αφορά σε άλλα ποινικά αδικήματα, όταν σε περίοδο ύφεσης παρατηρείται αύξηση τους, αυτό όπως αποδείχθηκε και από την εν λόγω μελέτη, δεν οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στην οικονομική ύφεση, αλλά και σε ποικίλους άλλους παράγοντες.

Ως εκ τούτου, από τη στατιστική ανάλυση μεταξύ της ανεργίας και της εγκληματικότητας φαίνεται ότι το έγκλημα είναι φαινόμενο ανομοιογενές, αφού οι διάφορες τυπικές μορφές του, όπως για παράδειγμα κλοπή, ανθρωποκτονία κ.α. διαφέρουν ριζικά μεταξύ τους. Έτσι, η εγκληματικότητα πρέπει να μελετάται σε επίπεδο αιτιολόγησης πρώτα συνολικά και ύστερα να διερευνώνται οι αιτίες των ξεχωριστών και συγκεκριμένων τύπων εγκλήματος (Πανούσης 1987: 28). Επίσης, λόγω του πολύπλοκου χαρακτήρα μιας εγκληματικής πράξης, δεν μπορεί να υπάρξει κάποια *a priori* θεωρητική προσέγγιση, ενώ η διαχρονική πορεία των εγκλημάτων μπορεί να δώσει ικανοποιητικές απαντήσεις στα ερωτήματα για ανάλυση της εγκληματικότητας με στατιστικές και οικονομετρικές μεθόδους. Άρα, οι μακροχρόνιες τάσεις της εγκληματικότητας πρέπει να μετρηθούν βάσει οικονομικών μετρήσεων στο πέρασμα του χρόνου.

6.3 Τελικό συμπέρασμα

Όπως διαπιστώνεται, οι δείκτες της εγκληματικότητας και της οικονομικής κρίσης, που παρουσιάστηκαν εκτενώς μέσα από στατιστικούς πίνακες, στοιχεία και ανάλυση δεδομένων στην παρούσα Πτυχιακή Διατριβή, καταδεικνύουν ότι δεν μπορούν να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα κατά πόσον σε μια κοινωνία, η οποία μαστίζεται από οικονομική ανέχεια και ανεργία, επηρεάζονται άμεσα τα ποσοστά της εγκληματικότητας.

Το συμπέρασμα λοιπόν από την έρευνά μας είναι ότι δεν υπάρχουν ξεκάθαρα και πραγματικά δεδομένα όσον αφορά στους παράγοντες που ωθούν την εγκληματικότητα, αλλά αλυσίδα παραγόντων. Μέσα από τη στατιστική συσχέτιση που έγινε μεταξύ των μεταβλητών φαίνεται ότι οι εγκληματικές δραστηριότητες δεν προέρχονται από την επίδραση παραγόντων (π.χ. οικονομική κρίση) ως ξεχωριστές μεταβλητές, αλλά είναι αλληλοσυνδεόμενες και αλληλοεξαρτώμενες και υπάρχουν αλληλοεπιδράσεις στους παράγοντες που ωθούν ένα άτομο να τελέσει ένα έγκλημα σε σχέση με την οικονομική και κοινωνική κατάσταση που επικρατεί σε μια κοινωνία, ή άλλες συνθήκες και παραμέτρους.

Άρα, δεν μπορεί μετά βεβαιότητας να ειπωθεί ότι, οι δείκτες της εγκληματικότητας εξαρτώνται από τους δείκτες της οικονομίας σε μια χώρα, ούτε ότι η οικονομική ύφεση αυξάνει την εγκληματικότητα. Έτσι προκύπτει ότι η σχέση που αφορά την ανεργία και την εγκληματικότητα είναι ετερογενής και δεν μπορούν εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα ότι η ανεργία οδηγεί στην εγκληματικότητα.

Τέλος, να σημειωθεί ότι το έγκλημα δεν θα εκλείψει ποτέ. Εγκλήματα συναντώνται σε κάθε ιστορική περίοδο του ανθρώπινου γένους και δεν υπάρχουν συγκεκριμένες πηγές αιτιών για την εγκληματικότητα, αλλά κάθε φορά υπάρχουν διαφορετικά κίνητρα. Άρα, δεν μπορούμε να αναφέρουμε με πάσα βεβαιότητα ότι η φτώχεια και η ανέχεια οδηγούν πάντα στην παρέκκλιση ή ότι η οικονομική κρίση και η ανεργία, τροφοδοτούν την εγκληματικότητα.

Συμπερασματικά, κάθε χώρα πρέπει να κάνει τη δική της αυτοκριτική και να λάβει τα δικά της μέτρα για να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το κοινωνικό φαινόμενο της εγκληματικότητας, λαμβάνοντας υπόψη όλους τους παράγοντες που την επηρεάζουν.

Βιβλιογραφία

Ελληνόφωνη Βιβλιογραφία

Γιαννέλης, Δ. (2006) *Εισαγωγή στη Μακροοικονομική Θεωρία*. Αθήνα: Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών.

Δελλαδέτσιμας, Π. Μ. (2009) *Οι Ασφαλείς Πόλεις*. Αθήνα: Εξάντας Α.Ε.

Δράκος, Γ. (1998) *Μνημόνιο, Σύνταγμα, Ευρωπαϊκή Συνθήκη και Ε.Σ.Δ.Α*. Αθήνα.

Δράκος, Γ. (2007) *Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική*. Αθήνα: Σταμούλης.

Εφημερίδα ΑΛΗΘΕΙΑ (10/10/2010) *Συνέντευξη Χριστόφορου Μαυρομάτη, Υπεύθυνου Γραφείου Διερεύνησης Οικονομικού Εγκλήματος*. Λευκωσία.

Καπαρδής, Α. (2009) *Ποινές Μη Στερητικές της Προσωπικής Ελευθερίας στην Κύπρο*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας

Κόκκινος, Μ. (2014) *Αξιολόγηση του Εγκλήματος στην Κύπρο*. 14^ο Ετήσιο Συνέδριο του Ευρωπαϊκού Συνδέσμου Εγκληματολογίας. Πράγα.

Κονταξής Α., Δαλακούρας Θ. (2009) *Εγκληματικότητα και Κράτος Δικαίου*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη

Κουφάρης Γ. (2010) *Η Παγκόσμια Οικονομική Κρίση και οι Χρηματιστηριακές Αγορές*. Περιοδικό Χρήμα, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2010.

Κραμβιά-Καπαρδή, Μ., Τσολάκης, Χ. (2011) *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις*. Αθήνα: Κριτική

Λάζος, Γ. (2007) *Κριτική Εγκληματολογία*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη

Λιαρόπουλος, Λ. (2010) *Οργάνωση Υπηρεσιών και Συστημάτων Υγείας. Διεθνή Συστήματα Υγείας*. Β τόμος. Αθήνα: Βήτα Medical Arts.

Μαγγανάς, Α. (2004) *Το Εγκληματικό Φαινόμενο στην Πράξη*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη

Μαρξ, Κ. (1982) *Θεωρίες για την Υπεραξία*. Μέρος 2^ο. Αθήνα: Σύγχρονη Εποχή

Μουχτάρη, Ε. (2010) *Η Τελευταία χρηματοπιστωτική Κρίση: Μελέτη επίπτωσης των χωρών Ισλανδία και Ιρλανδία*. Πειραιάς.

Μπακατσούλα, Μ. (1984) *Εγκληματολογία*. Αθήνα

Μπέκας, Ι. (2008) *Η Ποινική Ευθύνη του Μεταφορέα Λαθρομεταναστών στα Πρακτικά Συνεδρίου της Νομικής Σχολής Αθηνών*

Σκούντζος, Θ. (2006) *Οικονομική Ανάπτυξη – Μέτρα Πολιτικής*. Αθήνα: Σταμούλης

Πανούσης, Γ. (1999) *Εγκληματολογία. Εγκληματολογική Έρευνα και ΜΜΕ*. Αθήνα: ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΛΑ

Πανούσης, Γ. Α. (1983) *Εισαγωγή στην Εγκληματολογία*. Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκκουλας

Πανούσης, Γ. (1987), *Θεμελιώδη ζητήματα της εγκληματολογίας*, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν ΣΑΚΚΟΥΛΛΑ

Παπαθεοδώρου, Θ. (2005) *Δημόσια Ασφάλεια και Αντεγκληματική Πολιτική*. Β' έκδοση. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη

Ράπανος, Β. (2009) *Αγορά Χωρίς Σύνορα, Τριμηνιαία Επιθεώρηση Διεθνούς Οικονομίας και Πολιτικής*. Τόμος 13, Αθήνα: Πήγασος.

Σαραντίδης, Σ. (1998) *Μέγεθος και Εύρος Δραστηριοτήτων του Δημοσίου Τομέα*. Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών.

Σκούντζος, Θ. (2006) *Θεωρία Άριστης Κατανομής Οικονομικής της Ευημερίας και Γενικής Ισορροπίας*. Πειραιάς

Στυλιανού, Κ. (2012) *Εγκληματούμε για να Επιβιώσουμε*. ΣΗΜΕΡΙΝΗ. 2/12/2012

Τσουραμάνη, Χ. (1990) *Ανάλυση Εγκλημάτων*. Αθήνα-Κομοτηνή: ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΛΑ

Χλούπης, Γ. (2005) *Διασυνοριακό και Υπερεθνικό Οργανωμένο Έγκλημα*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη

Αγγλόφωνη Βιβλιογραφία

Angelides, P., Born, B., Georgiou, B., Graham, B., Murren, H., & Thompson, J. (2011) *The Financial Crisis Inquiry Report* Washington U.S: Government Printing Office

Avanesov, G. (1982) *The Principles of Criminology*. Moscow: Progress Publishers

Beki, C. Zeelenberg, & Van Montfort K. (1999) *An Analysis of the Crime Rate in the Netherlands 1950- 1993*. British Journal of Criminology . Vol. 39

Birdsall, N. (2009) *How to unlock the \$1 trillion that developing countries urgently need to cope with the crisis*. Center for Global development

Cantor, D., & Land, K. C. (1985). *Unemployment and Crime Rates in the Post-World War II United States: A theoretical and empirical analysis*.

Deflem, M., (2011) *Economy Crisis and Crime*. UK: Emerald Group Publishing LTD , 1st Edition

Fleisher B. (1966) *The Economics of Delinquency*

Grogger, J. (1995) *The effect of arrests on the employment and earnings of young men*.

Mclaughlin. E., & Muncie, J. (2006) *The Sage Dictionary of Criminology*. 2nd edition. London: Sage Publications.

Palmiotto, M. & Unnithan, P.N. (2011) *Policing and Society. A Global Approach*. USA: Delmar Gengage Learning

Stiglitz, JE., (2006) *Making Globalization Work*. New York: Norton WW & Co

Sutherland, E. (1955) *Cresey Principles of Criminology*. New York

Wallace D. J, Milbrandt E., Boujoukos A. *The Lancet*, (2009) Τόμος 374, Τεύχος 9686.

Πηγές Διαδικτύου

Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (2015) *Uneven Growth: Short- and Long-Term Factors*
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/01> (Πρόσβαση: 5 Απριλίου, 2015)

ΚΥ.Π.Ε-Κυπριακό Πρακτορείο Ειδήσεων (2012) www.cna.org.cy (Πρόσβαση: 14 Απριλίου, 2015)

Κωνσταντίνου Π. (2013) Η Οικονομία της Κύπρου: Οικονομική Πολιτική και Νέα Δεδομένα <http://www.mof.gov.cy/mof/mof.nsf> (Πρόσβαση:10 Απριλίου, 2015)

Μπούρας, Γ. και Λυκούρας, Λ. (2011) Η οικονομική Κρίση και οι Επιπτώσεις της στη Ψυχική Υγεία, <http://www.encephalos.gr/pdf/48-2-02g.pdf> (Πρόσβαση:10 Απριλίου, 2015)\

Πανούσης Γ. (2012) <http://www.tovima.gr/vimafm/interviews/article/?aid=466419>
(Πρόσβαση: 6 Φεβρουαρίου, 2015)

Σπινέλλη, Κ. Δ. (2011) Οικονομία και εγκληματικότητα http://kratoumenoi.blogspot.com/2011/04/blog-post_1604.html. (Πρόσβαση: 16 Μαρτίου, 2015)

Στατιστική Υπηρεσία Κυπριακής Δημοκρατίας <http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf> (Πρόσβαση: 10 Απριλίου, 2015)

Τινιόζου, Ν. (2011) Σημαντική Αύξηση της Εγκληματικότητας <http://www.sigmalive.com>
(Πρόσβαση: 16 Μαΐου, 2015)

Υπουργείο Οικονομικών Κύπρου (2015) www.mof.gov.cy/pdmo (Πρόσβαση: 16 Μαρτίου, 2015)

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων Ελλάδας (2013) Οικονομικές Διακυμάνσεις Πληθωρισμός και Ανεργία.
<http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-C117/130/944,3464/>
(Πρόσβαση: 5 Απριλίου, 2015)

Χρυσοστόμου, Ζ. (2015) Χαιρετισμός Αρχηγού Αστυνομίας http://www.police.gov.cy/police/police.nsf/dmlchief_gr/dmlchief_gr?OpenDocument
(Πρόσβαση: 2 Μαΐου, 2015)

BBC (2014) Causes and Types of Crime http://www.bbc.co.uk/bitesize/intermediate2/modern_studies/crime_and_law_in_society/causes_types_crime/revision/1/ (Πρόσβαση: 6 Μαΐου, 2015)

Chapman B., Kapuscinski C A and Roussel S (2008) UNEMPLOYMENT DURATION, SCHOOLING AND PROPERTY CRIME Australian National University and D Weatherburn and M Chilvers NSW Bureau of Crime Statistics and Research http://aic.gov.au/media_library/conferences/schools/chapman.pdf (Πρόσβαση: 23 Μαρτίου, 2015)

Ekathimerini (2013) Eurogroup signs off on bailout agreement reached by Cyprus and troika. http://www.ekathimerini.com/4dcgi/w_articles_wsite1_1_25/03/2013_489702 (Πρόσβαση: 16 Μαρτίου, 2015)

Eurostat-Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία Eurostat (2015) Στοιχεία ανεργίας. http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Unemployment_statistics (Πρόσβαση: 20 Απριλίου, 2015)

Eurostat-Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (2015) Στοιχεία εγκληματικότητας <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics>. (Πρόσβαση: 20 Απριλίου, 2015)

Trends & Issues In Crime and Criminal Justice (2011) (http://www.aic.gov.au/media_library/publications/tandi_pdf/tandi422.pdf). (Πρόσβαση: 20 Μαρτίου, 2015)

United Nations Global Pulse (2011) <http://www.unglobalpulse.org/sites/default/files> (Πρόσβαση: 23 Μαρτίου, 2015)

UNODC (2011) Impact of Economic Crisis on Crime http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/statistics/crime/GIVAS_Final_Report.pdf (Πρόσβαση: 20 Μαρτίου, 2015)

Witte, A. D., Witt R. W. Crime Causation: Economic Theories (2000) <https://www.surrey.ac.uk/economics/files/apaperspdf/ECON%2003-00.pdf> (Πρόσβαση: 26 Μαρτίου, 2015)